

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Diplomová práce

**Mezinárodní právo soukromé ve srovnávacím pohledu:  
Určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy  
v právu ČR a USA**

Kristýna Kadlecová

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra obchodního práva

Prosinec 2011

### **Čestné prohlášení:**

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12.12.2011

**Poděkování:**

Děkuji vedoucí mé práce, paní profesorce Monice Pauknerové, za cenné rady, které mi při svých konzultacích poskytla. Děkuji také Nova Southeastern University, kde jsem díky mezifakultní dohodě s PF UK mohla semestr studovat a získat tak větší znalosti amerického právního systému.

## Obsah

Obsah .....	1
Úvod.....	3
1. Pojem mezinárodního práva soukromého.....	5
2. Mimosmluvní závazkové vztahy v právu ČR.....	7
2.1 Prevenční povinnost.....	7
2.2 Odpovědnost za škodu .....	8
2.3 Náhrada škody .....	9
3. Mimosmluvní závazkové vztahy (civilní delikty) v právu USA .....	11
3.1. Úmyslné delikty .....	11
3.2. Nedbalost .....	13
3.3. Objektivní odpovědnost.....	14
3.4. Ochrana osobnosti.....	14
3.5. Náhrada škody .....	15
4. Mimosmluvní závazkové vztahy v rekonstrukci českého soukromého práva .....	16
5. Určení rozhodného práva v právu ČR .....	19
5.1. Prameny mezinárodního práva soukromého v České republice .....	19
5.2. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.....	19
5.3. Cesta ke společné evropské úpravě mezinárodního práva soukromého.....	21
5.4. Nařízení Řím II. ....	22
5.4.1. Působnost.....	22
5.4.2. Obecné pravidlo pro civilní delikty (Čl. 4).....	24
5.4.3. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (Čl. 5) .....	26
5.4.4. Nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž (Čl. 6).....	27
5.4.5. Škoda na životním prostředí (čl. 7).....	29
5.4.6. Porušení práv duševního vlastnictví (čl. 8).....	30
5.4.7. Protestní akce v kolektivním vyjednávání (čl. 9) .....	31
5.4.8. Bezdůvodné obohacení (čl. 10) .....	32
5.4.9. Jednatelství bez příkazu (čl. 11) .....	32
5.4.10. Předmluvní odpovědnost (čl. 12) .....	33
5.4.11. Volba práva (čl. 14) .....	34
5.4.12. Působnost rozhodného práva (čl. 15).....	35
5.4.13. Imperativní ustanovení (čl. 16).....	36
5.4.14. Pravidla bezpečnosti a chování (čl. 17) .....	37
5.4.15. Přímá žaloba proti pojistiteli (čl. 18) .....	37
5.4.16. Subrogace (čl. 19) .....	38
5.4.17. Společná odpovědnost (čl. 20).....	38
5.4.18. Formální platnost a důkazní břemeno (čl. 21 a 22) .....	39
5.4.19. Vyloučení zpětného a dalšího odkazu (čl. 24).....	39
5.4.20. Veřejný pořádek místa soudu (čl. 26).....	40
5.4.21. Vztah nařízení k dalším ustanovením práva EU a mezinárodním úmluvám (čl. 27 a 28) .....	40
5.5 Mezinárodní smlouvy aplikovatelné na mimosmluvní závazkové vztahy .....	41
5.5.1. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody .....	41

6. Určení rozhodného práva v právu USA.....	43
6.1. Vývoj mezinárodního práva soukromého v USA.....	43
6.1.1. Cesta k Prvnímu Restatementu (tradiční přístup).....	43
6.1.2. Cesta od Prvního k Druhému Restatementu (moderní přístupy).....	44
6.1.3. Druhý Restatement .....	45
6.2. Prameny kolizních norem v USA .....	47
6.3. Právo aplikovatelné na civilní delikty .....	49
6.3.1. Tradiční přístup.....	49
6.3.2. Significant Contacts .....	50
6.3.3. Interest Analysis .....	51
6.3.4. Lex Fori.....	51
6.3.5. Better Law (Leflar) .....	52
6.3.6. Druhý Restatement .....	52
6.3.7. Kombinované moderní metody .....	53
7. Rekodifikace práva soukromého v ČR .....	55
7.1. Návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém .....	55
8. Problémy při určování rozhodného práva – vybrané otázky .....	57
8.1. Kvalifikační problém .....	57
8.2. Další a zpětný odkaz .....	59
8.3. Výhrada veřejného pořádku .....	60
Závěr .....	63
Seznam použité literatury .....	65
Abstrakt v českém jazyce .....	69
English Summary.....	71

## Úvod

Tato diplomová práce si klade za úkol porovnat mezinárodní právo soukromé ve Spojených státech amerických a České republice, konkrétně způsob určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem.

Nejprve je třeba zmínit, že mezinárodní právo soukromé Spojených států jako celek neexistuje, neboť každý stát má své vlastní. Nelze proto jednoduše porovnat americkou a českou úpravu. Přístup jednotlivých států se značně liší, a proto je nutno nejprve porovnat úpravu v jednotlivých státech mezi sebou, vyvodit nějaké obecné trendy a většinový přístup a až poté porovnávat s úpravou českou. Situace v amerických státech je oproti Evropě složitější také v tom, že až na výjimky není mezinárodní právo soukromé nikde kodifikováno a pravidla lze nalézt pouze v judikatuře. Pomoci nám v tomto může soukromá sbírka Restatement of the Conflicts of Laws, ve které se American Law Institute pokusil shrnout soudy vytvořená pravidla do jednoho dokumentu.

Tato práce poskytne nejprve stručný přehled vnitrostátní hmotné úpravy jak v České republice, tak i ve Spojených státech. Poté bude následovat kapitola věnovaná kolizním normám platným v České republice, a to nejprve obsažených v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním, dále v přímo aplikovatelném nařízení Evropské unie i mezinárodních smlouvách. Před samotným výkladem o určování rozhodného práva ve Spojených státech je zařazeno pojednání o vývoji amerického mezinárodního práva soukromého obecně a o ideovém základu jednotlivých metod určení rozhodného práva. Poté bude následovat přehled pramenů kolizních norem a rozbor toho, jak jednotlivé přístupy řeší rozhodné právo u mimosmluvních civilních deliktů. Následuje kapitola o návrhu nového zákona o mezinárodním právu soukromém, který byl v České republice v rámci rektifikace soukromého práva přijat a měl by platit od roku 2014. V závěrečné kapitole se zabírám některými problémy mezinárodního

práva soukromého obecně, jako je například kvalifikační problém, se kterými se setkáváme v obou právních řádech.

# 1. Pojem mezinárodního práva soukromého

Mezinárodní právo soukromé upravuje soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem. Mezinárodní prvek je ve vztahu obsažen, pokud některý ze základních elementů právního vztahu je spojen s cizím právním řádem a tento vztah není zanedbatelný.<sup>1</sup> Toto spojení může spočívat zejména v subjektu, předmětu, skutečnosti právně významné pro vznik nebo existenci právního vztahu, anebo u akcesorického právního vztahu v tom, že se hlavní vztah řídí cizím právem.<sup>2</sup>

Pojem mezinárodní právo soukromé (*private international law*) je používán zejména v zemích s kontinentálním systémem práva, zatímco v zemích *common law* se pro toto právní odvětví používá termín *conflict of laws* (kolize právních řádů). V názvu mezinárodní právo soukromé se odráží fakt, že na území států kontinentální Evropy platí tradičně jeden právní řád, tudíž pokud se v právním vztahu vyskytuje cizí prvek, je prvkem mezinárodním. Ve Spojených státech amerických, kde každý stát<sup>3</sup> má své vlastní právo, se normy mezinárodního práva soukromého aplikují jak na případy s prvkem vně Spojených států, tak na případy se vztahem k jinému státu federace.

Oba tyto termíny mají své trhliny a mohou být matoucí. Výraz *mezinárodní právo soukromé* může být svým způsobem zavádějící v tom smyslu, že evokuje mezinárodní původ. Některé teoretické školy se sice klonily k názoru, že mezinárodní právo soukromé vychází z mezinárodního práva veřejného, toto myšlení je ale překonáno.<sup>4</sup> Mezinárodní právo soukromé je součástí vnitrostátního práva a každý stát má své vlastní normy, které ho upravují. Kolizní normy jsou zpravidla vnitrostátního původu (či dnes také přímo aplikovatelné normy Evropské unie). Pojem *conflict of laws* zase vyjadřuje, že zde existuje určitý konflikt, zájem více států a spor o to, čí právní řád se použije. Ve většině případů ovšem k žádné takovéto konfliktní situaci nedochází. Je

---

<sup>1</sup>KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 18.

<sup>2</sup>BĚLOHLÁVEK, A.: *Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích*, Právník, 2006, č.5, s. 568.

<sup>3</sup>V rámci zjednodušení budu mezi státy zahrnovat i území, které nejsou státy (District of Columbia a Portoriko).

<sup>4</sup>KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 92.

zajímavé, že s termínem *private international law* poprvé přišel průkopník amerického *conflict of laws* Joseph Story, který ho však ještě považoval za součást mezinárodního práva veřejného.<sup>5</sup>

Dále bych ráda podotkla, že *conflict of laws* zahrnuje tři oblasti, kterými jsou *jurisdiction* (pravomoc soudu – určení, zda se daný soud vůbec může případem zabývat), *choice of law* (určení rozhodného práva) a *recognition and enforcement of judgments* (uznání a výkon cizích rozhodnutí). První a třetí okruh záležitostí patří v českém právu do mezinárodního práva procesního, v této práci se budu zabývat pouze věcnými normami mezinárodního práva soukromého a proto se i při pojednání o právu Spojených států budu zabírat především *choice of law*.

---

<sup>5</sup>PAUL, Joel R.: *The Isolation of Private International Law*, s. 156.

## 2. Mimosmluvní závazkové vztahy v právu ČR

Mimosmluvní závazkové právní vztahy je možno definovat, jako závazkové vztahy, které vznikly jinak než ze smlouvy, tedy následkem civilního deliktu či kvazideliktu. Civilní deliktní odpovědnost vzniká zaviněným porušením zákonné povinnosti (subjektivní odpovědnost) nebo jinou škodní událostí, se kterou zákon spojuje povinnost náhrady škody (objektivní odpovědnost).<sup>6</sup> O kvazideliktech občanský zákoník explicitně nehovoří, ale lze za něj považovat bezdůvodné obohacení.<sup>7</sup>

Povinnost náhrady škody je zatím v českém právu upravena bez rozdílu, ať se jedná o odpovědnost za škodu vzniklou porušením smluvního závazku, nebo o odpovědnost mimosmluvní (deliktní). Diferenciace v úpravě odpovědnosti však vzniká na základě toho, zda se jedná o vztah občanskoprávní či obchodněprávní.

### 2.1 Prevenční povinnost

Aby došlo ke vzniku mimosmluvního závazkového vztahu, je třeba porušení mimosmluvní (zákonné) povinnosti či způsobení protiprávního výsledku. Český občanský zákoník stanoví v § 415 všeobecnou povinnost prevence škod, která všem osobám ukládá povinnost opatrnosti, aby nedocházelo ke škodám. Každý, kdo nedodrží takto stanovenou míru opatrnosti, jedná protiprávně a je odpovědný na základě ustanovení o odpovědnosti za škodu. Tato generální klauzule je subsidiární ke všem konkrétnějším ustanovením, která by se na jednání mohla aplikovat. Toto obecné ustanovení je platné i pro obchodněprávní vztahy.<sup>8</sup>

Míra ostražitosti, kterou je každý povinen vynaložit, je určena objektivně. Je tedy vyžadován takový stupeň bedlivosti, kterou lze za konkrétních okolností rozumně

---

<sup>6</sup>ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 2009, s. 59.

<sup>7</sup>ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 2009, s. 68.

<sup>8</sup>ŠVESTKA, J.: *Občanský zákoník, komentář*, 2006, s. 697.

požadovat.<sup>9</sup> Jedná se o princip obdobný římskoprávnímu *diligens pater familias* či anglosaskému *reasonable prudent person*.

Kromě všeobecné prevenční povinnosti upravuje občanský zákoník v § 417 i speciální prevenční povinnost, která se od obecné odlišuje jednak tím, že povinnost je uložena konkrétní osobě (ohrožený) a také tím, že zde již nějaké ohrožení existuje. Ohrožený je povinen zakročit proti škodě způsobem přiměřeným druhu a intenzitě ohrožení, nastalé situaci i subjektivním možnostem ohroženého.<sup>10</sup> V tomto případě je sankcí při porušení to, že si poškozený náklady ponese buď celé sám nebo zčásti jako spoluúčast na odpovědnosti za škodu dle § 441. To, zda škoda skutečně hrozí a možnost proti ní zakročit, je posuzováno objektivně, tzn. uplatňuje se standard řádného, rozumně uvažujícího člověka.<sup>11</sup>

Obchodní zákoník obsahuje speciální ustanovení o prevenci v §§ 377 a 384. Kromě toho jsou konkrétní prevenční povinnosti, jejichž porušení může vyústit v deliktní odpovědnost, stanoveny i dalšími zvláštními předpisy.

## **2.2 Odpovědnost za škodu**

Obecná úprava odpovědnosti za škodu je v § 420 a § 420a občanského zákoníku, která se uplatní vždy, když není pro konkrétní případ speciální úprava ať už v dalších ustanoveních občanského zákoníku či v jiných právních předpisech. Zároveň obchodní zákoník i zákoník práce obsahují vlastní ucelenou úpravu odpovědnosti za škodu.

Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu dle § 420 jsou porušení právní povinnosti, škoda, příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody a jako poslední zavinění.<sup>12</sup> Toto jsou předpoklady vzniku obecné subjektivní odpovědnosti. V §420a je upravena obecná odpovědnost objektivní, která se vztahuje na

---

<sup>9</sup>ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 2009, s. 367.

<sup>10</sup>ŠVESTKA, J.: *Občanský zákoník, komentář*, 2006, s. 700.

<sup>11</sup>ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 2009, s. 371.

<sup>12</sup>ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 2009, s. 388.

škodu, která byla způsobena provozní činností. Pro tento případ není třeba zavinění, ale ten, kdo škodu způsobil, se může liberovat.

Zákon stanoví případy zvláštní odpovědnosti buď v dalších ustanoveních občanského zákoníku nebo ve zvláštních zákonech. V některých případech zákon nepřipouští žádné liberační důvody a jedná se tedy o absolutní objektivní odpovědnost.<sup>13</sup>

### **2.3 Náhrada škody**

Přednostně je náhrada škody poskytována v penězích. Uvedením do předešlého stavu se škoda hradí jen pokud o to poškozený požádá a je-li to možné a účelné.<sup>14</sup>

Platný občanský zákoník považuje za škodu újmu majetkovou, kterou lze objektivně vyjádřit v penězích. Tím se odlišuje od většiny ostatních právních řádů, kde je pod pojmem škoda zahrnuta újma jak majetková, tak nemajetková.<sup>15</sup> S tímto širším pojetím škody počítá i návrh nového občanského zákoníku.<sup>16</sup>

Škoda se podle § 442 dělí na skutečnou škodu a ušlý zisk. Toto ustanovení je kogentní na rozdíl od obdobného ustanovení v obchodním zákoníku, kde strany mohou rozsah náhrady škody měnit (§ 379). Skutečná škoda je „*újma spočívající ve zmenšení majetkového stavu poškozeného a reprezentující majetkové hodnoty, které bylo nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu*“<sup>17</sup>, zatímco ušlý zisk je „*újmou spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodní události k rozmnožení*

---

<sup>13</sup>ŠVESTKA, J., DVORÁK, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 2009, s. 385.

<sup>14</sup>§ 442 občanského zákoníku.

<sup>15</sup>Např. je takto pojímána škoda i v „Zásadách evropského deliktního práva“ (Principles of European Tort Law) vypracovaných skupinou European Group on Tort Law.

<sup>16</sup>Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku dostupná z www:

<[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni\\_navrh\\_obcanskeho\\_zakoniku\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf)>, 26.11.2011, s. 1137.

<sup>17</sup>ŠVESTKA, J.: *Občanský zákoník, komentář*, 2006, s. 771.

*majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí*.<sup>18</sup> Oba druhy škody jsou na sobě nezávislé. Ze škodní události může vzniknout jak skutečná škoda, tak ušlý zisk, nebo jen jedno z nich.

Pro nemajetkovou újmu má občanský zákoník zvláštní ustanovení v § 444 až 449. Při újmě na zdraví má poškozený nárok na přiměřené zadostiučinění ve formě jednorázového peněžitého odškodnění za bolest a ztížení společenského uplatnění. Výše tohoto odškodnění je limitována maximální částkou, kterou stanoví vyhláška. Od roku 2004 je zakotveno i právo pozůstalých na jednorázové odškodnění, jehož výši pro každou blízkou osobu zákon explicitně stanoví. Způsobením újmy na zdraví vzniká i další škoda, která je kompenzována v rámci nároků na náhradu za ztrátu na výdělku (§ 445), náhradu za dobu pracovní neschopnosti (§ 446), náhradu po pracovní neschopnosti (§ 447), náhradu za ztrátu na důchodu (§ 447a), náhradu nákladů léčení (§ 449). Pokud dojde k usmrcení živitele, mají pozůstalí, kterým usmrcený buď poskytoval výživu, nebo ji byl povinen poskytovat, nárok na peněžitý důchod (§ 448). Jedná se o případy, které nejsou kryté dávkami důchodového zabezpečení.

---

<sup>18</sup>ŠVESTKA, J.: *Občanský zákoník, komentář*, 2006, s. 772.

### 3. Mimosmluvní závazkové vztahy (civilní delikty) v právu USA

Tato kapitola má za cíl podat základní přehled o druzích civilních deliktů v právu USA. Civilní delikt, neboli *tort*, je porušení soukromoprávní povinnosti, jiné než smluvní, za které právo poskytuje možnost kompenzace ve formě žaloby na náhradu škody.<sup>19</sup> Může se stát, že jedno jednání tvoří jak *tort*, tak zároveň trestný čin. *Tort* je občanskoprávní delikt, spočívá v porušení nebo zbavení soukromých práv, které náleží jedinci. Pachatel občanskoprávního deliktu se stává dlužníkem poškozeného.<sup>20</sup> Historicky se v anglickém právu vyvinuly skupiny prohřešků (*trespass*) – *trespass to person* (bezpráví proti osobě), *trespass to chattel* (bezpráví proti věci), *trespass to land* (neoprávněný vstup na pozemek), ze kterých vznikly další specifické delikty.<sup>21</sup>

Podle zavinění se rozlišují tři základní skupiny soukromoprávních deliktů – úmyslné (*intentional torts*), nedbalostní (*negligence*) a objektivní odpovědnost (*strict liability*). I když se jednotlivé delikty stát od státu mohou mírně lišit, budu zde vycházet z toho, jak jejich principy shrnuli autoři American Law Institutu v *Restatement (Second) of Torts*.<sup>22</sup>

#### 3.1. Úmyslné delikty

Existence deliktu pojmenovaného *assault* (útok) slouží k ochraně tělesné integrity člověka, nejedná se však o ublížení na zdraví, není potřeba ani žádného fyzického kontaktu. Je pouze nutné prokázat, že žalovaný vyvolal v žalobci odůvodněnou obavu bezprostředního škodlivého nebo urážlivého tělesného kontaktu a to buď v úmyslu způsobit takový kontakt, nebo v úmyslu vyvolat takovou obavu.<sup>23</sup>

---

<sup>19</sup>Jewett v. Ware, 107 Va. 802, 806, 60 S.E. 131, 132 (1908).

<sup>20</sup>Např. Čl. 2315 občanského zákoníku Louisiany (LSA-C.C. Art. 2315 ).

<sup>21</sup>GERVEN, W., LEVER, J., LAROUCHE, P.: *Tort Law*, 2000, s. 2.

<sup>22</sup>A Consise Restatement of Torts. St. Paul, MN: American Law Institute Publishers, 2000.

<sup>23</sup>Restatement (Second) of Torts, § 21.

V k naplnění deliktu *battery* (napadení) musí skutečně ke škodlivému nebo urážlivému tělesnému kontaktu dojít (a to i nepřímo). Nemusí se jednat pouze o ublížení na zdraví, stačí fyzický kontakt, který je pro druhého člověka úmyslně urážlivý a dotýká se jeho důstojnosti.<sup>24</sup>

*False imprisonment*, neboli omezení osobní svobody, spočívá v tom, že jednáající osoba úmyslně omezí volnost pohybu jiné osoby v rámci pevně stanoveného prostoru a omezená osoba si toho je vědoma či je tím poškozena.<sup>25</sup>

Zásah do psychické integrity člověka postihuje *tort* zvaný *intentional infliction of emotional distress*. K deliktu dojde, pokud hrubě urážlivé chování (*outrageous conduct*)<sup>26</sup> na straně jednáající osoby vyústí ve vážnou psychickou újmu na straně poškozené osoby. V některých jurisdikcích kromě úmyslu postačí i hrubá nedbalost.<sup>27</sup> Odpovědnost může nastat i vůči třetí osobě, která při incidentu přítomna, pokud se jedná o blízkého rodinného příslušníka poškozené osoby, nebo jakékoli jiné osobě, pokud byla jednáním způsobena i újma na zdraví.<sup>28</sup>

Delikty proti movitým věcem existují dva. Prvním je *trespass to chattel* (úmyslné rušení držby movité věci), který může být spáchán jednak tím, že osoba zbaví jiného držby věci nebo že užívá věc v držbě jiného.<sup>29</sup> Druhým takovým deliktem je *conversion*, definován Restatementem jako „úmyslný výkon panství nad movitou věcí, který natolik významně zasahuje do práva jiného na věc, že po pachateli může být spravedlivě požadováno uhrazení plné hodnoty věci.“<sup>30</sup>

---

<sup>24</sup>Restatement (Second) of Torts, § 18.

<sup>25</sup>Restatement (Second) of Torts, § 35.

<sup>26</sup>Posouzení, zda je chování natolik hrubé (*outrageous*), aby došlo k naplnění deliktu, provádějí soudy objektivně. Restatement (Second) of Torts (§46 komentář d.) poskytuje návod, dojde k naplnění, pokud by sdělení všech faktů případu vyvolalo v průměrném členu komunity odpor a zvolal by „Outrageous!“.

<sup>27</sup>BEST, A., BARNES, D.W.: *Basic Tort Law: Cases, Statutes, and Problems*, s. 39.

<sup>28</sup>Restatement (Second) of Torts, § 46 odst. 2.

<sup>29</sup>Restatement (Second) of Torts, § 217.

<sup>30</sup>Restatement (Second) of Torts, § 222A odst. 1.

Neoprávněný vstup na pozemek postihuje *trespass to land*. Narušitel je odpovědný, když bez oprávnění vstoupí na cizí pozemek nebo způsobí, že tam vnikne věc nebo třetí osoba, zůstane na pozemku či neodstraní věc, kterou má povinnost odstranit. Odpovědný je bez ohledu na to, zda způsobil nějakou škodu.<sup>31</sup>

### 3.2. *Nedbalost*

V případě nedbalostní deliktů sice není újma způsobena úmyslně, ale poškozená osoba má přesto nárok na kompenzaci. Pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody však musí být splněny určité podmínky. Žalovaný musel mít povinnost péče k žalobci (*duty of care*), kterou porušil, a tímto jednáním byla způsobena škoda.<sup>32</sup>

Povinnost péče a určení, zda žalovaný svou povinnost porušil nebo ne, se odvíjí od standardu rozumné osoby (*reasonable person*). Restatement uvádí, že aby se osoba vyhnula nedbalostnímu jednání, musí jednat tak, jak by za stejných okolností jednala rozumná osoba.<sup>33</sup> Standard rozumné osoby může být určen právním předpisem, soudním precedentem či soudcem v konkrétním případě, pokud nebyl určen předchozími způsoby.<sup>34</sup> Pokud žalovaný vynaložil menší péči, než by za stejných okolností vynaložila tato imaginární rozumná osoba, porušil svou povinnost a pokud v důsledku jeho jednání byla způsobena škoda, bude za ní odpovědný.

Nedbalostní odpovědnost má mnoho forem a není zde prostor podrobněji je rozepisovat, jen pro doplnění zmíním speciální profesní odpovědnost, kdy odborník vykonávající své povolání má povinnost vyššího standardu péče (např. odpovědnost lékaře – *medical malpractice*). Dále se rozlišují typy odpovědnosti majitele nemovitosti vůči osobám, které na pozemku utrpí škodu (různý stupeň odpovědnosti je vůči osobám, která se na něm zdržují neoprávněně, oprávněně či vůči pozvaným osobám) atd.

---

<sup>31</sup>Restatement (Second) of Torts, § 158.

<sup>32</sup>BEST, A., BARNES, D.W.: *Basic Tort Law: Cases, Statutes, and Problems*, s. 91.

<sup>33</sup> Restatement (Second) of Torts, § 283.

<sup>34</sup> Restatement (Second) of Torts, § 285.

### 3.3. *Objektivní odpovědnost*

Tradiční případy objektivní odpovědnosti zahrnují zejména škodu způsobenou zvířetem a škodu způsobenou zvláště nebezpečnou činností. Postupně přistoupila i škoda způsobená vadou výrobku (*product liability*).

Majitel zvířete je objektivně odpovědný za škodu, která byla způsobena divokým zvířetem. Za škodu způsobenou domestikovaným zvířetem je odpovědný jedině v případě, že věděl, že zvíře je agresivní, jinak bude odpovědný za nedbalost.<sup>35</sup>

Dalším tradičním případem objektivní odpovědnosti je výkon zvláště nebezpečné činnosti. Dle Restatementu „*kdo vykonává abnormálně nebezpečnou činnost je odpovědný za újmu na zdraví, újmu na nemovité či movité věci, která byla způsobena touto činností, i když vynaložil veškerou péči, aby škodě zabránil.*“<sup>36</sup>

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (*product liability*) byla nejprve nedbalostní, až v 60. letech minulého století se začala uplatňovat odpovědnost objektivní.<sup>37</sup> Oblast *product liability* je obsáhlá a rychle se rozvíjí. Úpravu v Druhém Restatementu již nahradil Třetí Restatement z roku 1997, který jako základní pravidlo uvádí, že „ten kdo podniká v oblasti prodeje nebo distribuce výrobků a prodá nebo distribuuje vadný výrobek, je odpovědný za škodu na zdraví nebo na majetku, kterou tato vada způsobí.“<sup>38</sup>

### 3.4. *Ochrana osobnosti*

Urážka na cti (*defamation*) může mít formu buď písemnou, včetně publikace rozhlasem a televizí, (*libel*) nebo ústní (*slander*). K odpovědnosti za urážku na cti je nutné, aby žalovaný alespoň z nedbalosti neoprávněně sdělil třetí straně lživé a urážlivé

---

<sup>35</sup> BEST, A., BARNES, D.W.: *Basic Tort Law: Cases, Statutes, and Problems*, s. 631.

<sup>36</sup> Restatement (Second) of Torts, § 519.

<sup>37</sup> Greenman v. Yuba Power Products, Inc., 377 P.2d 897, 900 (1963).

<sup>38</sup> Restatement (Third) of Torts: Product Liability, § 1.

prohlášení týkající se poškozené osoby a toto prohlášení bylo, buď žalovatelné bez nutnosti nějaké újmy,<sup>39</sup> anebo byla jeho publikací způsobena újma.

### **3.5. Náhrada škody**

Náhrada škody je rozdělována na kompenzační (*compensatory damages*) a sankční (*punitive damages*). Kompenzační náhrada škody je obdobná tomu, jak ji známe z českého práva, zatímco sankční slouží k potrestání osoby za neakceptovatelné hrubé chování a odradit jeho a další osoby od podobného chování v budoucnosti.<sup>40</sup>

Kompenzační náhrada škody se dělí na obecnou a zvláštní. Obecná škoda zahrnuje neekonomickou újmu, která přímo vyplývá z povahy deliktu a tudíž ani nemusí být prokazována<sup>41</sup>, např. bolestné, odškodnění za psychickou újmu atd. Zvláštní, neboli ekonomická újma, zahrnuje např. výdaje na léčení, ztrátu výdělku, náklady na pohřeb, náklady na opravu či pořízení nové věci, snížení společenského uplatnění atd. Tato škoda navíc musí být prokázána.<sup>42</sup>

---

<sup>39</sup> V jaké případě není újma potřeba. dále Restatement dále specifikuje v § 569 a 570.

<sup>40</sup> Restatement (Second) of Torts, § 908.

<sup>41</sup> Restatement (Second) of Torts, § 904.

<sup>42</sup> BEST, A., BARNES, D.W.: *Basic Tort Law: Cases, Statutes, and Problems*, s. 595.

## 4. Mimosmluvní závazkové vztahy v rekonstrukci českého soukromého práva

Nový občanský zákoník, který bude platit od roku 2014<sup>43</sup>, nepředstavuje žádnou velkou revoluci v úpravě odpovědnosti za škodu, spíše se vrací k tradici, která byla přetržena komunistickým zákoníkem z roku 1964 a zároveň zohledňuje moderní evropské trendy a inspiruje se např. Principy evropského deliktního práva.<sup>44</sup> Pro tuto práci je důležité, že návrh přináší oddělení smluvní a mimosmluvní náhrady škody a zároveň ruší rozdělení závazků na občanskoprávní a obchodněprávní.

Náhradu škody upravuje Hlava III nazvaná „Závazky z deliktů“. Zaviněná majetková újma se hradí vždy, nemajetková se hradí v případech, kdy tak stanoví zákon (§ 2864). V některých zákonem stanovených případech se hradí i škoda nezaviněná (§ 2865).

Zásadní pro mimosmluvní odpovědnost je princip *neminem laedere* (nikomu neškodit), tato základní prevenční povinnost je zakotvena i v nynějším občanském zákoníku, avšak návrh nového zákoníku stanoví poněkud užší vymezení povinnosti prevence (vztahuje se pouze na situace, kdy někdo koná), protože dosavadní široké pojetí bylo formováno socialistickou ideologií minulého režimu a nyní způsobuje problémy.<sup>45</sup> Návrh stanoví, že v situaci, kdy někdo koná, si má počínat tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě. Pokud někdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo nad ní má kontrolu nebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami, má povinnost zakročit. V obou případech je to v situaci, kdy to vyžadují okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života (§§ 2871 a 2871).

---

<sup>43</sup>Návrh zákona byl schválen 9. listopadu 2011 ve 3. čtení, směšovní tisk č. 362 dostupný z [www: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=362&O=6 >](http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=362&O=6), 27.11.2011.

<sup>44</sup>Principy evropského deliktního práva z roku 2005, které vypracovala Evropská skupina pro deliktní právo, dostupné z [www: <http://civil.udg.edu/php/index.php?id=287 >](http://civil.udg.edu/php/index.php?id=287), 27.11.2011.

<sup>45</sup>Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, s. 1138.

Do kodifikace přibylo výslovné ustanovení o náhodě. Za újmu odpovídá, kdo dal ze své viny k náhodě podnět (§ 2874).

Povinnost k náhradě škody je vyloučena při jednání v nutné obraně<sup>46</sup> a krajní nouzi<sup>47</sup>.

Oproti platnému zákoníku, kde je náhrada škody upravena jednotně, rozlišuje návrh porušení dobrých mravů, porušení zákona a porušení smluvní povinnosti. Porušení dobrých mravů vyžaduje úmysl, při porušení zákonné povinnosti se presumuje nedbalost. U porušení smluvní povinnosti zavinění není třeba, ale rozsah náhrady škody je omezen její předvídatelností (§ 2883).

Významnou změnou oproti platnému zákoníku z hlediska podoby náhrady škody je preference uvedení do předešlého stavu. Náhrada v penězích bude poskytnuta pouze, pokud to poškozený sám navrhne nebo pokud naturální restituce není možná (§ 2921 odst. 1). Standardně má být poskytována náhrada ve výši skutečné škody a ušlého zisku (§ 2922). Při poškození věci je dle stávajícího zákona poskytována náhrada ve výši, která vychází z ceny v době poškození, návrh nového zákona přiznává i zvláštní nemajetkovou náhradu, tzv. „cenu zvláštní obliby“, která bude poskytnuta, poškodí-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti. Důvodová zpráva přirovnává tuto cenu zvláštní obliby k *punitive damages* v angloamerickém právním systému.<sup>48</sup> Rozdíl mezi *punitive damages* a cenou zvláštní obliby však je, že v *punitive damages* je obsažena více sankční funkce, zatímco cena zvláštní obliby je vyjádřením nemajetkové hodnoty, kterou věc pro majitele má.

---

<sup>46</sup>Jedná se o škodu způsobenou útočníkovi při odvracení bezprostředně hrozícího či trvajícím protiprávního útoku, pokud by napadenému nehrozila pouze nepatrná újma nebo by obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená (§ 2875).

<sup>47</sup> Škoda vznikla při odvracení přímo hrozícího nebezpečí újmy, pokud nebezpečí nešlo odvrátit jinak a nebyl –li následek zjevně stejně závažný nebo závažnější než hrozící újma (§ 2876).

<sup>48</sup> Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, s.1151.

Změn dozná i podoba náhrady škody za nemajetkovou újmu. Budou zrušeny tabulky pro určení výše odškodnění za újmu na zdraví a soudci tak bude poskytnut větší prostor k zohlednění konkrétní situace.<sup>49</sup>

---

<sup>49</sup> Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, s.1150.

## **5. Určení rozhodného práva v právu ČR**

### ***5.1. Prameny mezinárodního práva soukromého v České republice***

Základním pramenem práva mezinárodního práva soukromého v České republice je zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále „ZMPS“). Ustanovení mezinárodního práva procesního najdeme také v zákoně o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů č. 216/1994 Sb. Kolizní normy obsahují i další právní prameny jako jsou například zákoník práce č. 262/2006 Sb., obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb., zákon o rodině č. 94/1963 Sb. a jiné. Tyto vnitrostátní normy byly z velké části nahrazeny evropskou úpravou, která má přednost. Kromě případů, které evropské právo neupravuje, se tato ustanovení nadále použijí na vztahy vzniklé před vstupem evropských předpisů v platnost.

### ***5.2. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním***

Zákon definuje v § 1 jako svůj účel stanovit, kterým právním řádem se řídí občanskoprávní, rodinné, pracovní a jiné podobné vztahy s mezinárodním prvkem, upravit právní postavení cizinců, jakož i stanovit postup českých justičních orgánů při úpravě těchto vztahů a rozhodování o nich a tím napomáhat mezinárodní spolupráci.

V § 3 stanoví ZMPS hraniční určovateli pro způsobilost k právům a právním úkonům. Řídí se právním řádem státu, jehož je osoba příslušníkem (*lex patriae*), ale pokud se jedná o úkon cizince v České republice, postačí, pokud má způsobilost podle českého práva. U právnických osob určuje obchodní zákoník osobní statut právnických osob na základě inkorporační zásady a způsobilost k právním úkonům určuje právo,

podle kterého byla založena.<sup>50</sup> To znamená, že otázka způsobilosti se posuzuje samostatně a právo, které řídí samotný právní vztah, na toto nemá vliv.

V § 5 až 8 jsou upravena věcná práva. Základním pravidlem je, že věcná práva k movitostem i nemovitostem se řídí právem místa, kde se věc nachází.

Práva závazková upravuje § 9 až 15. Větší pozornost je věnována závazkům smluvním, u kterých je na prvním místě volba práva. Pokud si smluvní strany rozhodné právo nezvolí, budou se jejich závazkové vztahy řídit takovým právním řádem, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání vztahu. Pro některé smluvní typy jsou hraniční určovatele explicitně stanoveny, ale zákon nevylučuje použití jiných, pokud to bude vhodnější.

Novelizacemi ZMPS byla za účelem implementace směrnic přijata další ustanovení. Jedná se ustanovení o pojistné smlouvě (§ 10a a 10b), o cenných papírech (§ 11a a 11b), o úpadku finanční instituce (§ 11c), o úpadku pojišťovny nebo zajišťovny (§ 11d), o finančním zajištění (§ 11e).

Pro účely této práce je důležitý zejména § 15 tohoto zákona týkající se mimosmluvních závazkových vztahů, který zní: „*nároky na náhradu škody, nejde-li o porušení povinnosti vyplývající ze smluv a jiných právních úkonů, řídí se právem místa, kde škoda vznikla, nebo místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody.*“ Zákon nestanoví, kdo má z těchto dvou hraničních určovatelů zvolit v případě, že se jedná o distanční delikt. Teorie se přiklání k tomu, že tento výběr provádí soud.<sup>51</sup> Tato možnost alternativního výběru sice poskytuje určitou flexibilitu, ale na úkor právní jistoty. Aplikovatelnost tohoto ustanovení je však pro vztahy vzniklé v době platnosti nařízení Řím II vyloučena a použije se čl. 4 tohoto nařízení. ZMPS zůstává v platnosti pouze pro omezenou skupinu vztahů, které jsou vyloučeny z působnosti nařízení.

---

<sup>50</sup>§ 22 obchodního zákoníku.

<sup>51</sup>KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 323.

Strany mimosmluvního závazku si dle ZMPS nemohou zvolit rozhodné právo, tato možnost zákon přiznává pouze účastníkům smluvních závazkových vztahů.<sup>52</sup>

Dále zákon stanoví kolizní normy pro oblast práva pracovního, dědického a rodinného. Musíme mít ale na paměti, že další kolizní normy obsahují hmotné předpisy jako je například zákoník práce či zákon o rodině.

Zpětný a další odkaz není úplně vyloučen, ale lze ho přijmout, pouze odpovídá-li to rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu, o který jde.<sup>53</sup> Zákon obsahuje i výhradu veřejného pořádku. Vylučuje použití takového předpisu cizího práva, jehož účinky by se přičily zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na kterých je nutno bez výhrady trvat. K vyloučení takové normy lze přistoupit jen za výjimečných okolností.<sup>54</sup>

### ***5.3. Cesta ke společné evropské úpravě mezinárodního práva soukromého***

Úvahy o sjednocení kolizních norem upravujících závazkové právní vztahy nejsou žádnou novinkou a objevují se již od samého počátku existence Evropského hospodářského společenství. V roce 1972 byl představen první předběžný návrh Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní a mimosmluvní závazky. Do závěrečné fáze se ale dostala pouze úprava smluvních závazků v podobě Římské úmluvy o právu použitelném na smluvní závazkové vztahy z roku 1980, která však vstoupila v platnost až v roce 1991. V 90. letech 20. století se pozornost obrátila na vypracování úmluvy i pro oblast mimosmluvních závazků. Po přijetí Amsterodamské smlouvy, která novelizovala Smlouvu o založení Evropského společenství, byla oblast unifikace mezinárodního práva soukromého přesunuta ze třetího do prvního pilíře. Po této změně

---

<sup>52</sup> § 9 ZMPS.

<sup>53</sup> § 35 ZMPS.

<sup>54</sup> § 36 ZMPS.

tedy již není třeba přijímat mezinárodní smlouvu, jakou byla Římská úmluva, ale úprava může být obsažena v přímo aplikovatelných nařízeních. Nyní se toto ustanovení nalézá v hlavě V. Smlouvy o fungování Evropské unie ve 3. kapitole nazvané Justiční spolupráce v občanských věcech. Čl. 81 stanoví, že „(U)nie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem založenou na zásadě vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí. Tato spolupráce může zahrnovat přijímání opatření pro sblížení právních předpisů členských států.“

Prvním takto přijatým nařízením je nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále „Řím II“), které je účinné pro všechny členské státy kromě Dánska od 11. ledna 2009. Úprava smluvních závazkových vztahů v mezivládní Římské úmluvě byla s některými změnami přetavena do formy nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále „Řím I“), účinného od 17. prosince 2009. Římská úmluva je stále použitelná na smlouvy uzavřené před tímto datem.

## **5.4. Nařízení Řím II.**

### **5.4.1. Působnost**

Nařízení se vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva s mezinárodním prvkem. Výklad pojmu „mimosmluvní závazkový vztah“ se různí v jednotlivých státech a proto je třeba ho vykládat pro účely tohoto nařízení samostatně.<sup>55</sup> Čl. 2 odst. 1 definuje škodu jako jakékoli následky civilního deliktu, bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu a předsmělního jednání. Jsou to tedy i takové následky, které by dle některých národních úprav škodou nebyly. Zároveň nerozlišuje odpovědnost subjektivní a objektivní a tudíž nevyžaduje zavinění. Nařízení se týká i mimosmluvních závazkových vztahů, které pravděpodobně vzniknou.

---

<sup>55</sup>Bod 11 Preambule Nařízení.

Nevztahuje se na věci daňové, celní či správní ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci. Dále jsou vyňaty mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z rodinných vztahů, z majetkových vztahů mezi manželi, ze směnek cizích a vlastních, šeků a jiných převoditelných cenných papírů, z práva obchodních společností a jiných zapsaných nebo nezapsaných právnických osob, ze vztahů mezi zakladateli, správci a oprávněnými osobami dobrovolně vytvořeného trustu, ze škody z jaderné události, z narušení soukromí a osobnostních práv. V těchto případech se nadále použije ZMPS.

Časová působnost nařízení je stanovena v čl. 31, který praví, že „(T)oto nařízení se použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost“, přičemž v čl. 297 Smlouvy o fungování EU je stanoveno, že „legislativní akty vstupují v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení“. Protože v nařízení platnost stanovena není, dle tohoto ustanovení, tedy nabylo platnost 20. srpna 2007. Čl. 32 uvádí, že „nařízení se použije ode dne 11. ledna 2009“. Z textu nařízení není patrné, zda se jedná o legislativní chybu či je úmyslem odlišit „vstup v platnost“ (*entry into force*) a „den použitelnosti“ (*date of application*). Česká literatura tento problém neřeší a pouze zmiňuje, že nařízení je účinné od 11. ledna 2009.<sup>56</sup> Slovenská učebnice zmiňuje, že existují dvě možnosti výkladu.<sup>57</sup> Zahraniční zdroje i oficiální portál Evropské unie<sup>58</sup> se vcelku shodují na tom, že nařízení se použije od 11. ledna 2009, ale na skutečnosti vedoucí ke vzniku škody, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007. Dnem použitelnosti je míněn den, kdy toto nařízení soud členského státu musí aplikovat.<sup>59</sup>

---

<sup>56</sup>PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*, s. 284; KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*, s. 56.

<sup>57</sup>ŠTEFANKOVÁ, N., LYSINA, P. a kol.: *Mezinárodní právo soukromé*, 2011, s. 397.

<sup>58</sup>Dostupný z www:

<[http://europa.eu/legislation\\_summaries/justice\\_freedom\\_security/judicial\\_cooperation\\_in\\_civil\\_matters/116027\\_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/116027_en.htm)>26.9.2011.

<sup>59</sup>PLENDER, R.; WILDERSPIN, M. *The European Private International Law of Obligations*. 3. vydání. London : Sweet & Maxwell : Thomson Reuters, 2009, str. 470; DICKINSON, A. *The Rome II regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. 1. vydání. Oxford : Oxford University Press, 2008, s. 289.

Nařízení je univerzálně použitelné, což znamená, že právo, které se na jeho základě určí, bude použitelné bez ohledu na to, zda se jedná o právo některého členského státu či nikoliv.

#### 5.4.2. Obecné pravidlo pro civilní delikty (Čl. 4)

Čl. 4 stanoví obecné pravidlo pro určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé následkem civilního deliktu. Pokud nařízení nestanoví jinak, bude se vztah řídit právem země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo ve kterých zemích se projevily nepřímé následky této skutečnosti. Řím II. tedy jako výchozí pravidlo stanoví *lex loci damni*, které ve většině případů povede k aplikaci práva státu poškozené strany. To je změna oproti ZMPS, dle kterého bylo možné použít jak *lex loci damni*, tak *lex loci delicti*.

Toto však není vhodné pro všechny případy a nařízení připouští z obecného pravidla výjimky. V případě, že mají obě strany bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země (čl. 4 odst 2). Pravidlo společného bydliště, které v americkém případě *Babcock v. Jackson*<sup>60</sup> poprvé prolomilo rigidní *lex loci* je dnes běžnou součástí většiny úprav mezinárodního práva soukromého. V některých právních řádech toto pravidlo zahrnuje i situace, kdy strany sice nemají bydliště ve stejném státě, ale právní úpravy jejich států jsou obdobné.<sup>61</sup> Ve Spojených státech se ovšem normy státu společného bydliště díky štěpení práva aplikují jen na některé otázky závazkového vztahu, zatímco na jiné otázky se aplikuje právo místa, kde k události došlo. To je případ zejména pravidel bezpečnosti a chování.<sup>62</sup> Dle evropského práva mohou být tato pravidla zohledněna, ale jen jako otázky faktické a nikoli jako aplikovatelné právo.

---

<sup>60</sup>Babcock v. Jackson, 12 N.Y.2d 473.

<sup>61</sup>Např. Louisianský občanský zákoník v čl. 3544 odst. 1 pro osoby s bydlištěm ve státech, které mají pro konkrétní otázku shodnou úpravu, stanoví stejný režim, jako by byli rezidenty jednoho státu.

<sup>62</sup>SYMEONIDES, S.: *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*, s. 195.

Pokud ze všech okolností vyplývá, že delikt je zjevně úžeji spojen s jinou zemí než je země, kde došlo ke škodě nebo země, kde mají obě strany bydliště, aplikuje se právo této země (čl. 4 odst. 3). Jako příklad užšího spojení nařízení uvádí již existující vztah (*pre-existing relationship*) mezi stranami (např. smlouva), který úzce souvisí s daným deliktem. Nařízení nespécifikuje, zda je v tomto případě míněno právo, kterým se existující vztah řídí, nebo právo země, ve které je tento vztah soustředován. Z důvodové zprávy lze však vyčíst, že záměrem Komise byla první varianta.<sup>63</sup> Tato úniková klauzule by však měla být používána jen ve výjimečných případech, což důvodová zpráva také zdůrazňuje.<sup>64</sup>

Formulace „zjevně úžeji spojen“ (*manifestly more closely connected*) může připomínat pravidlo nejužšího vztahu (*the most significant relationship*), které nalezneme v americkém právu. Rozdíly mezi nimi jsou však podstatné. Předně v Restatementu<sup>65</sup>, o kterém bude podrobněji pojednáno později, je nejužší vztah základním pravidlem, zatímco v nařízení se jedná o výjimku. Užší spojení podle nařízení musí vyplývat ze všech okolností případu a musí být zjevné, což znamená, že se jedná spíše o nahromadění více „fyzických kontaktů“<sup>66</sup> a důležitá je zejména předvídatelnost.<sup>67</sup> Nejužší vztah na základě Restamentu je také determinován „fyzickými kontakty“, ale tato volba musí zohledňovat i další faktory, mezi které kromě předvídatelnosti, ochrany oprávněného očekávání stran, potřeby ochrany mezinárodního pořádku patří také uvážení hodnot a cílů státu soudu či jiných zainteresovaných států a jejich zájem na aplikování vlastního práva v dané věci.<sup>68</sup> Řím II se zájmy států při určování rozhodného práva vůbec nepočítá. Dalším významným rozdílem oproti Restamentu je přístup k fenoménu zvanému *dépeçage* (štěpení práva). Restament výslovně stanoví, že se použije právo státu, který má ke konkrétní otázce nejužší

---

<sup>63</sup>Důvodová zpráva k nařízení Řím II, COM(2003) 427, s. 12.

<sup>64</sup>Důvodová zpráva k nařízení Řím II, COM(2003) 427, s. 12.

<sup>65</sup> Soukromá kodifikace American Law Institute – *Restatement (Second) of the Conflict of Laws*.

<sup>66</sup>Většina hraničních určovatелů je založena na geografickém základě (místo, ke došlo k významné události či bydliště zúčastněných osob).

<sup>67</sup>Preambule nařízení Řím II bod 16.

<sup>68</sup>Tyto principy jsou obsaženy v § 6 Druhého Restamentu a mají být zohledněny při určení, který stát má k případu nejužší vztah.

vztah.<sup>69</sup> To znamená, že pokud určité aspekty jednoho vztahu mají užší vztah k různým státům, použije se na každý aspekt jiného práva (např. odpovědnost za škodu se může řídit jiným právem než určení výše náhrady škody). Nařízení v únikové klauzuli stanoví, že se použije v případě, že je civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí. Spojení je tedy nutno posuzovat ve vztahu k deliktu jako celku a celý delikt se potom bude řídit určeným právem. To je potvrzeno i v čl. 15, který upřesňuje rozsah použitelného práva, který je velmi široký. Tímto ustanovením se budu podrobně zabývat později.

V průběhu legislativního procesu navrhl Evropský parlament, aby nařízení obsahovalo speciální ustanovení pro dopravní nehody. Tento návrh se do finální verze nedostal, a proto se použije obecné pravidlo. Pro členské státy, které jsou stranami Haagské úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody z roku 1971, která vstoupila v platnost roku 1975, je dle čl. 28 odst. 1 nařízení pro tyto případy stále platná tato Úmluva. Od roku 1993 je stranou této Úmluvy i Česká republika.

#### **5.4.3. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (Čl. 5)**

Kaskádní systém pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (*product liability*) se snaží vyvážit potřebu ochrany poškozené slabší strany, kterým bude obvykle spotřebitel, ale zároveň zajistit předvídatelnost na straně výrobce. Na prvním místě je právo státu společného bydliště (resp. v případě právnických osob místo jejich ústřední správy<sup>70</sup>) dle čl. 4 odst. 2. Pokud nenastane tato situace, čl. 5 odst. 1 stanoví, že rozhodným právem bude:

- a) právo země, v níž měl poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh;
- b) není-li podmínka uvedená v písm. a) splněna, právo země ve které byl výrobek pořízen, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh;

---

<sup>69</sup>*Restatement (Second) of the Conflict of Laws*, § 145.

<sup>70</sup>Čl. 23 odst. 1 nařízení Řím II.

- c) není-li splněna žádná z podmínek uvedených v písm. a) a b), právo země, kde škoda vznikla, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh.

Pokud ovšem osoba, vůči které je nárok uplatňován, nemohla rozumně předvídat uvedení daného výrobku na trh v zemi, jejíž rozhodného práva by bylo dle výše uvedených hraničních určovatelů použito, užije se právo země, kde má tato osoba obvyklé bydliště (tím není dotčeno pravidlo společného bydliště).

Čl. 5 odst. 2 obsahuje únikovou doložku, a pokud ze všech okolností případu vyplývá, že je úzeji spojen s jinou zemí, než by byla země určená v odst. 1, použije se právo této země. Jako příklad je opět uveden již existující smluvní vztah.

Nařízení nedefinuje pojem „výrobek“ a důvodová zpráva<sup>71</sup> uvádí, že pro výklad tohoto pojmu se použije směrnice 85/374<sup>72</sup>. Ta uvádí, že výrobkem jsou míněny všechny movité věci, i když jsou zabudovány do jiné movité nebo nemovité věci a že výrobkem je i elektřina.

Aplikace tohoto článku není omezena pouze na nároky vznesené spotřebiteli nebo jinými konečnými uživateli.<sup>73</sup> Ani výše škody není omezena tak, jak je tomu ve směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky, resp. zákoně o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku<sup>74</sup>, kde je škoda omezena do výše 500 EUR. Použije se širší definice škody, tak jak je uvedena v čl. 4 nařízení.

#### **5.4.4. Nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž (Čl. 6)**

---

<sup>71</sup>Dostupná z www: <[http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga\\_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type\\_doc=COMfinal&an\\_doc=2003&nu\\_doc=0427](http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type_doc=COMfinal&an_doc=2003&nu_doc=0427)>, 5.10.2011.

<sup>72</sup>Směrnice 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, která byla novelizována směrnicí 1999/34/ES (Product Liability Directive).

<sup>73</sup>DICKINSON, A. *The Rome II regulation: the law applicable to non-contractual obligations*, s. 367.

<sup>74</sup>Zákon č. 59/1998 Sb., ve znění zákona č. 209/2000 Sb.

Mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé jednáním z nekalé soutěže se budou řídit právem země, ve které dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů. Pokud by jednání postihovalo výlučně jednání určitého soutěžitele, použije se obecné pravidlo v čl. 4. Nařízení neobsahuje definici nekalosoutěžního jednání. Nekalá soutěž musí být vykládána nezávisle na národních úpravách. Určité vodítko může poskytnout směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu (Unfair Commercial Practices Directive), která obsahuje výklad tohoto pojmu<sup>75</sup>, nařízení na ni ovšem nikde neodkazuje.

Pro mimosmluvní závazkové vztahy vznikající z omezení hospodářské soutěže bude rozhodným právem právo země, jejíž trh je nebo může být narušen. Pokud je nebo může být narušen trh ve více zemích, může se osoba, která usiluje o náhradu škody a žaluje u soudu bydliště žalovaného, rozhodnout žalovat podle práva soudu, u něhož je žaloba podávána, jestliže je trh v daném členském státě jedním z trhů, jež byly přímo a výrazně narušeny. Pokud žalobce u daného soudu žaluje více jež jednoho žalovaného, může se rozhodnout žalovat jen podle práva tohoto soudu, pokud omezení hospodářské

---

<sup>75</sup> Článek 5

1. Nekalé obchodní praktiky jsou zakázány.

2. Obchodní praktika je nekalá, pokud

a) je v rozporu s požadavky náležité profesionální péče

a

b) podstatně narušuje nebo je schopná podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele, který je jejím působení vystaven nebo kterému je určena, nebo průměrného člena skupiny, pokud se obchodní praktika zaměřuje na určitou skupinu spotřebitelů, ve vztahu k danému produktu.

3. Obchodní praktiky, jež mohou podstatně narušit ekonomické chování pouze určité jednoznačně vymezené skupiny spotřebitelů, kteří jsou z důvodu duševní nebo fyzické slabosti, věku nebo důvěřivosti zvlášť zranitelní takovou praktikou nebo produktem, který propaguje, způsobem, který může obchodník rozumně očekávat, se hodnotí z pohledu průměrného člena dané skupiny. Tím nejsou dotčeny běžné a oprávněné reklamní praktiky zveličených prohlášení nebo prohlášení, která nejsou míněna doslovně.

4. Obchodní praktiky jsou nekalé zejména tehdy, jsou-li

a) klamavé ve smyslu článků 6 a 7

nebo

b) agresivní ve smyslu článků 8 a 9.

5. V příloze I je uveden výčet obchodních praktik, které jsou považovány za nekalé za všech okolností. Tento jednotný výčet platí ve všech členských státech a může být změněn pouze revizí této směrnice.

soutěže, na němž je žaloba proti každému ze žalovaných založena, přímo a významně narušuje také trh členského státu daného soudu. Toto ustanovení se týká jak porušení národního soutěžního práva, tak i porušení soutěžního práva EU.<sup>76</sup>

Na rozdíl od termínu „nekalá soutěž“, je „omezování hospodářské soutěže“ definováno v bodě 23 Preambule nařízení. Týká se zákazu dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže v členském státě nebo na vnitřním trhu, jakož i zákaz zneužití dominantního postavení v členském státě nebo na vnitřním trhu, jsou-li tyto dohody, rozhodnutí, jednání ve vzájemné shodě či zneužití zakázány čl. 81 a 82 Smlouvy o ES (nyní čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování EU) nebo právem členského státu.

#### **5.4.5. Škoda na životním prostředí (čl. 7)**

V případě škody na životním prostředí nebo škody na zdraví nebo na majetku v důsledku takové škody nařízení umožňuje, aby si žalobce vybral mezi aplikací *lex loci damni* a *lex loci delicti*. Čl. 7 stanoví, že se použije právo určené dle čl.4 odst. 1, pokud si osoba, která nárok uplatňuje, nezvolí rozhodné právo země, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody.

Vodítko k výkladu pojmu „škoda na životním prostředí“ poskytuje preambule v bodě 24. Je to „*nepříznivá změna v přírodním zdroji, jako je voda, půda nebo vzduch, zhoršení funkce, kterou tento zdroj vykonává ve prospěch jiného přírodního zdroje nebo veřejnosti, anebo snížení rozmanitosti živých organismů*“.

Možnost žalobce vybrat si pro sebe příznivější právní úpravu a zároveň absence možnosti volby práva či jakékoli únikové klauzule odráží tendenci v případě škody na životním prostředí zvýhodňovat poškozeného. Toto je odůvodněno i principem

---

<sup>76</sup>Bod 25 Preambule nařízení.

evropského práva, že znečišťovatel platí, zakotveném v čl. 191 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie.<sup>77</sup>

Vzhledem k tomu, že nařízení se týká pouze vztahů občanského a obchodního práva, nepoužije se na nároky, které vznáší stát v rámci své veřejnoprávní pravomoci. Vyloučeny jsou také jakékoli nároky vzniklé jakožto následek jaderné události (čl. 1 odst. 2 písm. f).

#### **5.4.6. Porušení práv duševního vlastnictví (čl. 8)**

Hraniční určovatel pro mimosmluvní závazkové vztahy vznikající z porušení práv duševního vlastnictví (*intellectual property rights*) vychází z principu teritoriality a v těchto případech se uplatní právo země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv (*lex loci protectionis*). Pokud se jedná o vztahy, které vznikají z porušení jednotného práva duševního vlastnictví EU, je v otázkách neupravených příslušným aktem EU rozhodné právo země, ve které k tomuto porušení došlo. Právo určené podle čl. 8 nelze vyloučit dohodou stran. Čl. 13 zdůrazňuje přednost použití čl. 8, což znamená, že pokud by z porušení duševního vlastnictví vznikly nároky např. u bezdůvodného obohacení, aplikuje se čl. 8.

Bod 26 preambule obsahuje demonstrativní výčet toho, co patří mezi práva duševního vlastnictví. Jmenuje autorské právo a práva související, zvláštní právo na ochranu databází a práva průmyslového vlastnictví. Jednotná práva duševního vlastnictví EU jsou ochranné známky Společenství, průmyslové vzory Společenství a odrůdová práva Společenství.

Je otázkou, zda lze mezi práva duševního vlastnictví řadit i zeměpisná označení a označení původu. Na jednu stranu jsou tato označení v jiných sekundárních pramenech

---

<sup>77</sup>Preambule nařízení Řím II, bod 25.

evropského práva do práv duševního vlastnictví řazena<sup>78</sup>, na druhou stranu však nejsou produktem duševní činnosti, nevylučuje třetí osoby z užívání označení, nemohou být převáděny ani nemohou být předmětem licenční smlouvy. Česká republika sice zeměpisná označení a označení původu mezi práva průmyslového vlastnictví řadí, ale je v menšině, protože většina členských států je do práv průmyslového vlastnictví nezahrnuje.<sup>79</sup>

Samotný výraz „porušení práv duševního vlastnictví“ naznačuje, že ke vzniku odpovědnosti není třeba škody (na rozdíl od čl. 4).

#### **5.4.7. Protestní akce v kolektivním vyjednávání (čl. 9)**

Čl. 9 pojednává o odpovědnosti osoby v postavení zaměstnance nebo zaměstnavatele nebo organizací zastupujících jejich profesní zájmy za škody způsobené trvalými nebo uskutečněnou protestní akcí v kolektivním vyjednávání. V takovémto případě se použije právo země, ve které akce byla nebo má být uskutečněna. Tímto není dotčen čl. 4 odst. 2 o aplikovatelnosti práva země, kde mají poškozený i osoba vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, společné bydliště. Naproti tomu úniková klauzule z čl. 4 odst. 3 se v této situaci nepoužije.

Preambule poskytuje v bodě 27 jako příklad takové protestní akce v kolektivním vyjednávání (*industrial action*) stávkou a výlukou, nicméně uvádí, že přesný význam se v jednotlivých členských státech liší a bude proto vykládán vnitrostátními předpisy toho státu, jehož právem se bude vztah řídit. To je výjimka z obecného pravidla, že pojmy v nařízení mají být vykládány autonomně.<sup>80</sup>

---

<sup>78</sup>Např. Nařízení 1383/2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

<sup>79</sup>Dle zprávy Mezinárodního sdružení na ochranu průmyslového vlastnictví dostupné z [www: <http://www.aippi.org/download/commitees/191/SR191English.pdf>](http://www.aippi.org/download/commitees/191/SR191English.pdf), 4.12.2011.

<sup>80</sup>DICKINSON, A. *The Rome II regulation: the law applicable to non-contractual obligations*, s. 478; ale objevuje se i názor zcela opačný viz PLENDER, R.; WILDERSPIN, M. *The European Private International Law of Obligations*, s. 672.

Tato zvláštní úprava v původním návrhu Komise vůbec nebyla zahrnuta a do konečného znění se dostala na základě švédské iniciativy, která se snažila zabránit tomu, aby na kolektivní akce mohlo být aplikováno právo jiného státu než toho, kde se odehrály, tak jako tomu bylo například v rozsudku Soudního dvora v případě *DFDS Torline v SEKO*<sup>81</sup>

#### **5.4.8. Bezdůvodné obohacení (čl. 10)**

Pokud mimosmluvní závazkový vztah vznikající z bezdůvodného obohacení (*unjust enrichment*), včetně úhrady neexistujícího dluhu, souvisí s již existujícím vztahem mezi stranami (např. smluvním vztahem nebo vztahem vyplývajícím z civilního deliktu), který úzce souvisí s tímto bezdůvodným obohacením, bude rozhodným právem to právo, které řídí tento existující vztah. Není-li takového vztahu, použije se pravidlo společného bydliště stran. Pokud právo nelze určit těmito dvěma způsoby, je jím právo země, kde k bezdůvodnému obohacení došlo. Čl. 10 také obsahuje únikovou klauzuli, jestliže je tedy vztah z bezdůvodného obohacení zjevně úžeji spojen s jinou zemí, použije se právo této země.

Někdy může být problém s definováním závazků z bezdůvodného obohacení a odlišit je od deliktů či smluvních závazků, obzvláště v zemích *common law*, kde tento pojem není tak ustálen jako v kontinentálních právních řádech. I v zemích kontinentálního práva někde je tento pojem vykládán široce, jinde je jeho chápání užší. Nařízení z bezdůvodného obohacení výslovně vylučuje závazky vzniklé z porušení práv duševního vlastnictví (čl. 13), jednatelství bez příkazu (čl. 11), nároky na vrácení plateb na základě neplatné smlouvy nebo smlouvy, od které bylo odstoupeno (v tomto případě se použije Římská úmluva nebo nařízení Řím I.).

#### **5.4.9. Jednatelství bez příkazu (čl. 11)**

---

<sup>81</sup>Případ C-18/02 z roku 2004.

Úprava jednání bez příkazu (*negotiorum gestio*) je obdobná úpravě bezdůvodného obohacení. Kaskádní systém opět na prvé místo staví právo jímž se řídí již existující smluvní či mimosmluvní vztah, který s jednáním bez příkazu úzce souvisí, poté následuje společné bydliště stran, právo země, kde k jednání bez příkazu došlo a na závěr úniková klauzule.

Jednání bez příkazu je opět autonomním pojmem, právní řády některých států ho ani neodlišují jakožto samostatný právní institut (hlavně státy *common law*).

#### **5.4.10. Předsmluvní odpovědnost (čl. 12)**

Předsmluvní odpovědnost (*culpa in contrahendo*) je v nařízení Řím II obsažena, i když přístup se v jednotlivých členských státech liší a někdy je řazena mezi smluvní závazky. Nařízení Řím I. v čl. 1 odst. 1 písm. i) ze své působnosti závazky vzniklé z jednání, která předcházejí uzavření smlouvy, explicitně vylučuje.

Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z předsmluvního jednání, je bez ohledu na to, zda došlo ke skutečnému uzavření smlouvy, právo, které se použije na smlouvu nebo které by se na ni použilo, kdyby byla uzavřena. Pokud nemůže být určeno tímto způsobem, pak je to právo země, ve které škoda vznikla, bez ohledu na zemi, v níž došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a zemi nebo země, ve kterých nastaly nepřímé následky uvedené skutečnosti, nebo právo země, kde mají obě strany bydliště. Pokud z okolností vyplývá, že je vztah zjevně úžeji spojen s jinou zemí než je země, kde škoda vznikla, nebo země, kde mají obě strany bydliště, použije se právo této jiné země.

Upřesnění pojmu předsmluvní odpovědnosti poskytuje bod 30 Preambule, který říká, že by měl být vykládán autonomně. Měl by zahrnovat porušení povinnosti podat pravdivé informace a selhání jednání o uzavření smlouvy. Je to pouze jednání, které je úzce spojeno s jednáními předcházejícími uzavření smlouvy s tím, že pokud během sjednávání smlouvy utrpí osoba škodu na zdraví, použije se čl. 4.

#### 5.4.11. Volba práva (čl. 14)

Nařízení připouští možnost stran zvolit si rozhodné právo a to dvojitým způsobem:

- a) dohodou, která byla uzavřena poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nebo
- b) dohodou, která byla svobodně sjednána před tím, než došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti.

Volba práva má při určování rozhodného práva prioritní postavení a neuplatní se pouze v případech, kdy nařízení obsahuje výlučné kolizní normy, tj. v případě nekalé soutěže a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž (čl. 6 odst. 4) a porušení práv duševního vlastnictví (čl. 8 odst. 3). Důvodem pro toto omezení je fakt, že dané hmotné normy neslouží pouze k tomu, aby byl poškozený kompenzován, ale zajišťují také určitý veřejný zájem. Některá další omezení obsahuje čl. 14. V situacích, kdy se v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nacházejí všechny prvky pro situaci významné v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, musí se použít kogentní ustanovení práva této jiné země. Obdobně pokud se v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nacházejí všechny prvky pro situaci významné v jednom nebo ve více členských státech, nelze se odchýlit od kogentních ustanovení práva EU. Čl. 16 dále zakotvuje, že se nelze odchýlit od imperativních norem práva soudu, bez ohledu na právo, které by se na mimosmluvní závazkový vztah jinak použilo.

Liší se názory na to, zda lze volbou práva určit pro různé aspekty deliktu různá rozhodná práva. Dickinson uvádí, že to nelze, což odpovídá i celkovému odporu tvůrců nařízení k mozaikové úpravě<sup>82</sup>. Naopak Symeonides, který je velkým příznivcem

---

<sup>82</sup>DICKINSON, A.: *The Rome II regulation: the law applicable to non-contractual obligations*, s. 552.

*dépeçage*, je opačného názoru a volbu práva uvádí jako jeden z příkladů, kdy lze pod režimem nařízení štěpení práva dosáhnout.<sup>83</sup>

#### **5.4.12. Působnost rozhodného práva (čl. 15)**

Tak jako čl. 1 stanoví působnost nařízení, tzn. na jaké vztahy se nařízení použije, čl. 15 určuje působnost rozhodného práva, tzn. když už dojde k volbě práva, co všechno se z něj bude aplikovat. Tento výčet je demonstrativní a rozhodným právem se tudíž mohou řídit i otázky explicitně neuvedené v tomto článku.

Rozhodným právem se tedy bude řídit:

- a) základ a rozsah odpovědnosti, včetně určení osob, které mohou nést odpovědnost za své jednání;
- b) důvody pro vyloučení odpovědnosti, omezení odpovědnosti a rozdělení odpovědnosti;
- c) určení vzniku škody, její povahy a posouzení nebo nárokovaného odškodnění;
- d) opatření, která může soud přijmout v rozsahu své pravomoci podle procesního práva, aby zabránil vzniku nebo trvání škody na zdraví nebo na majetku nebo aby zajistil náhradu této škody;
- e) otázka, může-li dojít k převodu práva na uplatnění nároku na náhradu škody nebo odškodnění, včetně dědění;
- f) určení osob oprávněných k náhradě škody utrpěné jimi osobně;
- g) odpovědnost za jednání jiné osoby;
- h) způsob zániku závazku a pravidla promlčení a prekluzi; včetně pravidel o počátku, přerušení a stavění běhu promlčecí doby nebo prekluzivních lhůt.

Rozsah tohoto ustanovení pro většinu případů vylučuje štěpení práva. V některých situacích se mu však vyhnout nelze, například při použití imperativních ustanovení či

---

<sup>83</sup>SYMEONIDES, S.: *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*, s. 186.

výhrady veřejného pořádku. Imperativní ustanovení se použijí bez ohledu na to, že zbytek vztahu se řídí jiným právem. Pokud rozhodné právo obsahuje nějaké ustanovení, jehož aplikace by vedla k vážnému narušení veřejného pořádku soudu, místo tohoto ustanovení cizího práva se použije pravidla obsaženého v *lex fori*, ale na zbytek vztahu se bude aplikovat rozhodné právo.

#### 5.4.13. Imperativní ustanovení (čl. 16)

Nařízením nesmí být v žádném případě dotčeno použití imperativních ustanovení (*overriding mandatory rules*) *legis fori*, bez ohledu na právo, které by se na mimosmluvní závazkový vztah jinak použilo, přičemž na rozdíl od nařízení Řím I zde není pojem „imperativní ustanovení“ blíže specifikován. Důvodová zpráva nicméně odkazuje na rozsudek Evropského soudního dvora ve věci *Arblade*, kde jsou imperativní normy definovány jako „*ustanovení národních právních řádů, jejichž dodržování je považováno za tak zásadní pro ochranu politického, sociálního a ekonomického pořádku v členském státě, že je vyžadováno jeho dodržování všemi osobami, které se nachází na území tohoto členského státu a ve vztahu ke všem právním vztahům v rámci tohoto státu*“.<sup>84</sup> Z tohoto rozhodnutí evidentně vychází i definice v nařízení Řím I. Definování tohoto pojmu je důležité zejména pro členské státy s *common law* systémem, neboť toto ve svém národním právu neznají.

Je třeba odlišit imperativní ustanovení, tedy mezinárodně kogentní ustanovení, od ustanovení vnitrostátně kogentních, které pouze nedovolují možnost se od nich smluvně odchýlit, ale nevylučují použití jiného rozhodného práva. V anglické jazykové verzi nařízení se rozlišují tak, že pro kogentní normy je použit pojem „*mandatory rules*“, zatímco pro imperativní „*overriding mandatory rules*“, což je posun oproti Římské úmluvě, která oba druhy norem nazývala shodně „*mandatory rules*“.

---

<sup>84</sup> Rozsudek ESD ze dne 23.11.1996, spojené věci č. C-369/96 a C-376/96 (překlad vlastní).

Nařízení Řím II nehovoří o použití cizích imperativních norem, ale vzhledem k tomu, že nařízení Řím I. v některých případech výslovně připouští možnost použití imperativních norem třetích států, lze dovodit, že nařízení Řím II toto nepřipouští.<sup>85</sup>

#### **5.4.14. Pravidla bezpečnosti a chování (čl. 17)**

Tento článek neobsahuje kolizní normu, nýbrž pouze říká, že jako ke skutkové otázce a v náležitém rozsahu je při posuzování chování osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, třeba přihlídnout k pravidlům bezpečnosti a chování platným v místě a čase, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku odpovědnosti. Tyto skutečnosti budou tedy posuzovány jakožto faktická a nikoli právní otázka a členské státy mají vcelku volnost v tom, jak velkou váhu budou těmto pravidlům v konkrétních případech přisuzovat. Ustanovení má dle preambule především přispět k rovnováze mezi stranami.

Preambule k tomuto k pojmu „pravidla bezpečnosti a chování“ uvádí, že by měl zahrnovat veškeré právní předpisy související s bezpečností a chováním a výslovně uvádí pravidla bezpečnosti silničního provozu pro případ dopravní nehody.

#### **5.4.15. Přímá žaloba proti pojistiteli (čl. 18)**

Poškozený může vznést svůj nárok přímo proti pojistiteli osoby, která je povinná k nahrazení škody, pokud to stanoví právo rozhodné pro daný mimosmluvní závazkový vztah nebo právo rozhodné pro danou pojistnou smlouvu. Toto ustanovení posiluje pozici poškozeného.

Při doslovném čtení čl. 18 vyvstává otázka, kdo všechno může možnost žalobu uplatnit, zda opravdu pouze poškozený nebo i širší okruh osob (např. právní nástupce).

---

<sup>85</sup>Čl. 9 odst. 3 Nařízení Řím I uvádí, že „*lze použít imperativní ustanovení práva země, v níž mají být nebo byly povinnosti vyplývající ze smlouvy splněny*“.

Toto ustanovení totiž hovoří o „poškozeném“, zatímco jinde v nařízení se hovoří o „osobě usilující o náhradu škody“ (čl. 6 odst. 3 písm. b) nebo čl. 7). To, komu bude přiznáno postavení poškozené osoby, určí, stejně jako možnost vznést tuto žalobu, právo rozhodné pro daný mimosmluvní závazkový vztah nebo pro danou pojistnou smlouvu.<sup>86</sup>

#### **5.4.16. Subrogace (čl. 19)**

Pokud má věřitel mimosmluvní nárok vůči dlužníkovi a třetí osoba je povinna uspokojit věřitele nebo ho na základě této povinnosti již uspokojila, určuje právo, kterým se řídí povinnost této třetí osoby, zda a v jakém rozsahu je třetí osoba oprávněna uplatnit vůči dlužníkovi práva, která měl vůči dlužníkovi věřitel podle práva rozhodného pro jejich vztah.

Toto celkem nepřehledné ustanovení o subrogaci, nebo-li zákonném přechodu práv, se vztahuje například na vztah mezi pojistitelem poškozené osoby a osobou, která škodu způsobila. Určení zda bude mít pojistitel právo vznést nárok proti odpovědné osobě z titulu, že na něho splněním poškozenému přešlo právo na náhradu škody, se bude řídit právem, kterým se řídí pojistná smlouva.

#### **5.4.17. Společná odpovědnost (čl. 20)**

Pokud více dlužníků odpovídá jednomu věřiteli za uspokojení téhož nároku a jeden z dlužníků nárok zcela nebo zčásti uspokojí, uplatnění regresivního nároku vůči ostatním spoludlužníkům za poskytnuté plnění se bude řídit právem rozhodným pro mimosmluvní závazkový vztah tohoto dlužníka vůči věřiteli. Pokud by plnící dlužník a věřitel využili možnosti volby práva, ale ostatní spoludlužníci by nebyli stranami této

---

<sup>86</sup>PLENDER, R.; WILDERSPIN, M. *The European Private International Law of Obligations*, s. 760.

dohody, použilo by se v tomto případě právo, které by jinak bylo určeno podle čl. 4 až 12., aby nebyla dohodou vyloučena práva, která by jinak ostatní dlužníci mohli mít.<sup>87</sup>

#### **5.4.18. Formální platnost a důkazní břemeno (čl. 21 a 22)**

Čl. 21 a 22 jsou jedinými ustanoveními v celém nařízení, která se nějakým způsobem dotýkají procesního práva. Čl. 1 odst.3 stanoví výjimku, kromě těchto dvou článků se nařízení nevztahuje na dokazování ani soudní řízení.

Může se stát, i když ne příliš často, že právní účinky vyvolá jednostranný právní akt, který se týká mimosmluvního závazkového vztahu. Tento akt je dle čl. 21 formálně platný, pokud splňuje formální náležitosti podle práva, kterým se daný mimosmluvní závazkový vztah řídí, nebo podle práva země, ve kterém byl učiněn.

Rozhodné právo určené podle nařízení Řím II se použije také na pravidla pro použití právních domněnek nebo určení důkazního břemene v souvislosti s mimosmluvním závazkovým vztahem. Co se týká prokázání právního úkonu, může tak být učiněno jakýmkoli důkazním prostředkem přípustným podle *lex fori* nebo podle práva, dle kterého je právní úkon platný, za předpokladu, že soud může tento důkaz provést. Odkazuje se zde tedy na čl. 21.

#### **5.4.19. Vyloučení zpětného a dalšího odkazu (čl. 24)**

Nařízení Řím II zcela vylučuje úplně zpětný a další odkaz a z rozhodného práva je tedy vyjmuto použití kolizních norem. To je změna oproti ZMPS, podle kterého jej lze přijmout, pokud to odpovídá rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu, o který se jedná.<sup>88</sup>

---

<sup>87</sup>DICKINSON, A. *The Rome II regulation: the law applicable to non-contractual obligations*, s. 621.

<sup>88</sup>§ 35 ZMPS.

#### **5.4.20. Veřejný pořádek místa soudu (čl. 26)**

Za mimořádných okolností může být vyloučeno použití některého ustanovení rozhodného práva a to v případě, kdy by bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu. Toto se však bude vždy posuzovat individuálně v konkrétním případě a nikdy nemůže být určité ustanovení vyloučeno z aplikace a priori.

Výjimečnost této situace zdůrazňuje i preambule v bodě 32 a jako jediný příklad toho, kdy k takovému porušení veřejného pořádku může dojít, uvádí případ, kdy by bylo v důsledku uplatnění práva určeného podle nařízení uloženo nekompensační odškodnění exemplární nebo represivní povahy v mimořádné výši. To je případ hlavně *punitary damages*, které jsou zakotvené v právních řádech některých států USA. Žádné jiné vodítko, co všechno by měl veřejný pořádek zahrnovat nebo definování nějakého společného základu, který by byl společný všem členským státům, nařízení neposkytuje.<sup>89</sup>

#### **5.4.21. Vztah nařízení k dalším ustanovením práva EU a mezinárodním úmlouvám (čl. 27 a 28)**

Čl. 27 stanoví přednost ostatních ustanovení evropského práva, která stanoví speciální ustanovení kolizních norem pro mimosmluvní závazkové vztahy. V tomto případě budou mít tedy přednost ta ustanovení národního práva, která implementují unijní směrnice.

Čl. 28 určuje postavení mezinárodních úmluv, které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Rozlišují se úmluvy, jejichž stranou je ke dni přijetí nařízení jeden nebo více členských států, a úmluvy uzavřené výhradně mezi členskými

---

<sup>89</sup>V průběhu legislativního procesu Evropský parlament navrhl, aby nařízení příklady ospravedlnění použití výhrady veřejného pořádku obsahovalo, ale Komise toto odmítla. Jednalo se o a) porušení základních práv a svobod zaručovaných Evropskou úmlouvou o lidských právech, b) ustanovení národních ústav, c) mezinárodní humanitární právo. Viz pozměňovací návrh dostupný z [www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2005-0284](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2005-0284), 4.12.2011.

státy. V prvním případě není nařízením použití těchto úmluv nijak dotčeno. Přednostně se však použije nařízení před úpravou v úmluvách uzavřených pouze mezi členskými státy.

### ***5.5 Mezinárodní smlouvy aplikovatelné na mimosmluvní závazkové vztahy***

Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament České Republiky souhlas a jimiž je Česká republika vázána mají přednost před zákonem.<sup>90</sup> Pokud tedy mezinárodní smlouva stanoví kolizní pravidla pro určité mimosmluvní závazkové vztahy, ZMPS se nepoužije, což zároveň stanoví i § 2 ZMPS. To samé platí pro nařízení Řím II, které stanoví, že nařízením nejsou dotčeny mezinárodní smlouvy uzavřené před tím, než nařízení nabylo platnosti.

Z pohledu zaměření této práce je třeba vyzdvihnout Haagskou úmluvu o právu použitelném pro dopravní nehody z roku 1971 s platností od roku 1975<sup>91</sup>. Přímo hmotněprávní úpravu obsahuje Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody z roku 1963 a Společný protokol týkající se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy z roku 1988. Vídeňská úmluva i Protokol jsou pro Českou republiku platné od roku 1994.<sup>92</sup>

#### **5.5.1. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody**

Pro případ dopravních nehod existují v současné době v Evropské unii tři scénáře výběru rozhodného práva. Pokud je stát stranou Haagské úmluvy, použije se přednostně tato mezinárodní smlouva. Pokud není stranou Úmluvy, použije se obecná úprava pro civilní delikty v přímo závazném nařízení. Třetím případem je Dánsko, které bude aplikovat své vnitrostátní kolizní normy.

---

<sup>90</sup>Čl. 10 zákona 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

<sup>91</sup>Vyhlášená vyhláškou č. 130/1976 Sb.

<sup>92</sup>Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/1994 Sb.

Haagská úmluva je univerzálně použitelná, což znamená, že rozhodným právem může být i právo nesmluvního státu. Z hlediska věcného rozsahu se Úmluva použije na dopravní nehody v silniční dopravě, na kterých se podílí vozidlo. „Vozidlo“ je ve výkladové zprávě specifikováno jako jakékoli vozidlo, ať motorové či nemotorové. Může jím být tedy například jízdní kolo či povoz tažený zvířetem.<sup>93</sup>

I když Úmluva výslovně neupravuje volbu práva, zahraniční judikatura i teorie se shoduje na tom, že je možná. Argumenty pro vychází zejména z toho, že Úmluva volbu nevylučuje a není tudíž v tomto kogentní a tím vlastně nepřímou volbu připouští, pokud volba neodporuje právní úpravě státu soudu.<sup>94</sup> Český ZMPS sice volbu práva pro případ mimosmluvních závazkových vztahu nepřipouští, ale jeho starší úprava byla nahrazena nařízením Řím II, jež preferuje volbu práva<sup>95</sup> a jehož zásady mají před ZMPS přednost.

Pokud nedojde k volbě práva, je dle čl. 3 Haagské úmluvy základním hraničním určovatelem místo, kde k nehodě došlo. Z tohoto pravidla jsou stanoveny výjimky a za určitých okolností bude rozhodným právem právo státu registrace vozidla. Čl. 7 přikazuje bez ohledu na právo, které bude rozhodné pro stanovení odpovědnosti, použít normy o řízení a bezpečnosti provozu platné v čase a místě nehody.

---

<sup>93</sup>Výkladová zpráva k Haagské úmluvě dostupná z www: <<http://www.hcch.net/upload/expl19e.pdf>>, 5.11.2011.

<sup>94</sup>DOBIÁŠ, P.: *Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody*, Právní fórum. 2010, č.10.

<sup>95</sup>Čl. 14 Nařízení Řím II.

## 6. Určení rozhodného práva v právu USA

### 6.1. Vývoj mezinárodního práva soukromého v USA

Historickému vývoji mezinárodního práva soukromého v americkém právu je dle mého názoru nutné věnovat více prostoru než např. u zemí s kontinentálním právním systémem a to proto, že právo USA není ve všech státech unifikované a jednotlivé teorie, které se v průběhu 20. století objevovaly, vedle sebe nadále v praxi existují a ovlivňují soudcovské rozhodování dodnes. Mezinárodní právo soukromé ve Spojených státech prošlo „revolucí“, jak tento vývoj nazývá Symeonides.<sup>96</sup> Tato revoluce byla nejprve na úrovni akademické a později přešla v revoluci soudcovskou. Většina států již adoptovala metody moderní, některé státy se stále drží tradičních pravidel a proto je jim třeba věnovat stejnou pozornost.

#### 6.1.1. Cesta k Prvnímu Restatementu (tradiční přístup)

Prvním komplexním pojednáním o mezinárodním právu soukromém v anglo-americké právní doktríně byly Storyho *Commentaries on The Conflict of Laws*<sup>97</sup>. Story byl ovlivněn nizozemskými právníky<sup>98</sup> a jejich zásadami teritoriality a mezinárodní zdvořilosti (v angličtině *comity of nations*), dle kterých stát na svém území aplikuje své vlastní zákony, ale v některých případech z důvodu mezinárodní zdvořilosti a z respektu k suverenitě cizího státu recipročně uznává i cizí zákony. Tato teorie byla americkými soudy používána zejména v druhé polovině 19. století.<sup>99</sup> V první polovině 20. století převážil princip teritoriality v kombinaci s teorií o nabytých právech (*vested rights theory*), jejímž nejdůležitějším zastáncem byl ve Spojených státech Joseph H. Beale a která se promítla v Prvním Restatementu<sup>100</sup>. Podle této teorie by měl stát uznat a chránit

---

<sup>96</sup> SYMEONIDES, S.: *The American Choice-of-law revolution: past, present and future*, 2006.

<sup>97</sup> STORY, J.: *Commentaries on The Conflict of Laws*, 1834.

<sup>98</sup> Zejm. Erichem Huberem.

<sup>99</sup> HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 20.

<sup>100</sup> *Restatement (First) of Conflict of Laws* vydávaný Americkým právním institutem (*American Law Institute*).

práva nabytá v cizině pokud vznikla v souladu s právním řádem cizího státu. V tomto případě soudce neaplikuje cizí právo, ale pohlíží na něj jako na skutkovou okolnost podmiňující získání takového subjektivního práva.<sup>101</sup>

### 6.1.2. Cesta od Prvního k Druhému Restatementu (moderní přístupy)

Tradiční přístup z Prvního Restatementu byl podrobován kritice již od samého počátku.<sup>102</sup> Walter W. Cook se svou *local law theory* (teorie místního práva) kritizoval teorii o nabytých právech. Dle něj právo či povinnost vzniká až konkrétním rozhodnutím soudu a tvrzení, že někdo má dle určitého práva cizího státu na něco právo je ve skutečnosti pouze predikování toho, jak by za daných okolností cizí soud rozhodl.<sup>103</sup> Soud tedy v případech s mezinárodním prvkem aplikuje své vlastní právo, ovšem přijímá jako své právo pravidlo stejné či podobné tomu, které by použil cizí soud.<sup>104</sup> Určení tohoto „vzorového“ cizího práva, ve kterém se má hledat pravidlo pro rozhodování se má dle Cooka řídit pravidly platnými pro čistě vnitrostátní případy.<sup>105</sup>

Tradiční teorii odmítal a pragmatický přístup uplatňoval i David F. Cavers, když navrhoval, aby výběr rozhodného práva nebyl závislý na čistě teritoriálním hledisku, ale aby bylo primárně přihlíženo k výsledku, který aplikace toho kterého práva přinese v konkrétním případě.<sup>106</sup> Pro něho byl problém výběru vhodného práva spíše otázkou výběru konkrétních hmotněprávních norem než právních řádů. Všechny tyto autory spojuje odmítání kolizních norem jako vodítek pro určení rozhodného práva, odmítali je jako příliš mechanické a nezohledňující výsledky v konkrétních případech (*the result-selective approach* – metoda výběru mezi výsledky).

---

<sup>101</sup>KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 91.

<sup>102</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 22.

<sup>103</sup>COOK, W. W.: *The Logical and Legal Bases of the Conflict of Laws*, s. 476.

<sup>104</sup>COOK, W. W.: *The Logical and Legal Bases of the Conflict of Laws*, s. 470; viz také KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 2009, s. 94.

<sup>105</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 24.

<sup>106</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 25.

Nejvýraznějšími autory spojenými s „akademickou revolucí“ (*the scholastic revolution*), odmítajícími První Restatement, byli Brainerd Currie a Albert A. Ehrenzweig. Currie odmítal jakékoliv kolizní normy, upřednostňoval použití hmotného práva místa soudu v situaci, že je zde zájem státu na aplikaci vlastních norem, kterými sleduje určité cíle (*governmental interest analysis*). Ehrenzweig tak jako Currie odmítal kolizní normy a preferoval použití *lex fori*. V určitých situacích aplikaci cizího práva neodmítal, nepřihlížel i zájmům cizího státu, ale připouštěl aplikaci cizího práva, pokud by na něj odkazovalo samotné hmotné právo soudu.<sup>107</sup>

Robert A. Leflar dal dohromady pět kritérií, podle kterých by soudy měly kolizní otázky rozhodovat (*choice – influencing considerations*). Jsou jimi:

- a) předvídatelnost výsledků,
- b) udržení mezistátního a mezinárodního pořádku,
- c) zjednodušení soudcovského úkolu,
- d) podpora vládních zájmů státu soudu,
- e) aplikace lepšího právního pravidla.<sup>108</sup>

I když Leflar nestanoví žádnou hierarchii mezi jednotlivými faktory, největšího významu dosáhlo kritérium lepšího právního pravidla (*the better law approach*).<sup>109</sup> Důležité je samozřejmě, zda je *better law* používáno jen jako korigující kritérium nebo jako hlavní faktor určující volbu práva. Nebezpečí tohoto přístupu spočívá v legitimizaci subjektivity soudu.<sup>110</sup>

### 6.1.3. Druhý Restatement

American Law Institute publikoval v roce 1971 Druhý Restatement, jakožto výsledek 17-ti leté práce. Jednou z nejdůležitějších částí celého Restatementu je § 6, v

---

<sup>107</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 40.

<sup>108</sup>LEFLAR, R.A.: *Conflicts Law: More on Choice-Influencing Considerations*, California Law Review. 1966, roč. 54, s. 1586.

<sup>109</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 53.

<sup>110</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 54.

němž je obsaženo sedm principů, dle kterých má soud postupovat, pokud není rozhodné právo určeno zákonem:

- a) potřeby mezistátního a mezinárodního pořádku
- b) relevantní hodnoty a cíle státu soudu
- c) relevantní hodnoty a cíle jiných zainteresovaných států a jejich příslušné zájmy v aplikování jejich práva v dané věci
- d) ochrana oprávněných očekávání stran
- e) základní hodnoty, na kterých spočívá dané právní odvětví
- f) jistota, předvídatelnost a jednota výsledku
- g) snadnost určení a aplikace rozhodného práva.<sup>111</sup>

Na rozdíl od pěti Leflarových *choice-influencing considerations*, zde chybí *better law*. Stejně jako u Leflara, žádný z principů nemá explicitně přednost před jiným. Ostatní části Restatementu pojednávající o kolizních pravidlech pro konkrétní právní odvětví na § 6 odkazují, protože se jedná o obecné principy používané vždy. Principy v § 6 naznačují, že Druhý Restatement nezastává přístup výběru právního řádu jako spíše výběru právního pravidla, což také znamená, že různé otázky jednoho případu mohou být řízeny jiným právem (*dépeçage*).<sup>112</sup>

Dalším základním konceptem Druhého Restatementu je *the most-significant-relationship* (nejušší vztah). Zatímco § 6 stanoví základní principy v procesu výběru rozhodného práva, *the most-significant-relationship* určuje cíl tohoto procesu.<sup>113</sup> Někde je rozhodné právo stanoveno přímo<sup>114</sup>, někde je určeno předběžně s dodatkem, že pokud vyjde najevo, že jiný stát má k případu užší vztah, aplikuje se právo tohoto státu<sup>115</sup>, jinde je určení nejuššího vztahu ponecháno čistě na úvaze soudu a stanoví pouze hraniční určovatele, které mají být vzaty v úvahu.<sup>116</sup>

---

<sup>111</sup>Restatement (Second) of Conflict of Laws, American Law Institute.

<sup>112</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 61.

<sup>113</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 61.

<sup>114</sup>Např. u nemovitých věcí právo místa, kde se nemovitost nachází.

<sup>115</sup>Např. Torts.

<sup>116</sup>Např. smlouvy, kde si strany nezvolili rozhodné právo.

## 6.2. *Prameny kolizních norem v USA*

Pramenem s nejvyšší právní silou je Ústava Spojených států amerických přijatá 17.září 1787, v souladu s ní musí být nejen všechny ostatní právní prameny, ale i ústavy jednotlivých států. Tato ústava je velmi rigidní, měnit jí lze pouze přijetím ústavního dodatku (*amendment*). Prvních deset dodatků z roku 1791 tvoří Listinu práv (*Bill of Rights*). Celkem má Ústava 27 dodatků, z nichž poslední byl přijat v roce 1992. I když samotný text Ústavy zůstává stejný, význam jednotlivých ustanovení dotváří výklad Nejvyššího soudu, to se týká zejména individuálních práv a svobod.

Legislativa se rovněž dělí na zákony (*statutes*) federální a státní. Federální zákony musí být v souladu s Ústavou, která také určuje kompetence federální vlády. Čl. VI. věta 2. (*Supremacy Clause*) stanoví, že „*tato Ústava, zákony Spojených států vydané na jejím základě, jakož i všechny smlouvy, které jsou nebo budou uzavřeny jménem Spojených států, jsou vrcholným právem země; soudci všech států jsou jimi vázáni, i kdyby se v Ústavě či zákonech jiného státu vyskytla protikladná ustanovení*“.

Státní zákony platí jen na území daného státu a musí být v souladu s ústavou státu i Ústavou USA. Protože států je mnoho a v určitých oblastech je výhodné, pokud je úprava jednotná napříč federací, snaží se státy o harmonizaci. Na rozdíl od Evropské unie se tak neděje shora, ale prostřednictvím tzv. *uniform acts*. Jedná se o nezávazné návrhy zákonů sepsané komisí funkcionářů jednotlivých států (*U.S. Uniform Law Commission*) a schválené národní konferencí (*National Conference of Commissioners on Uniform State Laws*). Je na jednotlivých státech, zda se rozhodnout návrh zákona přijmout. Nejvýznamnějším příkladem harmonizace je vypracování Jednotného obchodního zákoníku (*Uniform Commercial Code*).

I přes rostoucí počet zákonů jsou nejčastějším právním pramenem stále precedenty. Soudy jednotlivých států jsou vázány dřívějšími rozhodnutími vyšších soudů v otázkách státního práva a v otázkách federálního práva jsou vázány rozhodnutími federálních soudů. Federální soudy musí respektovat jak rozhodnutí

vyšších federálních soudů, tak vyšších státních soudů, pokud se jedná o otázky upravené právem státu, které federálnímu právu neodporují.<sup>117</sup>

Každý stát má své vlastní mezinárodní právo soukromé. Svoboda jednotlivých států stanovit si vlastní kolizní normy je omezena pouze několika ústavními pravidly, kterými jsou *Full Faith and Credit Clause*, *Due Process Clause*, *Privileges and Immunities Clause*, *Equal Protection Clause* a *Commerce Clauses*.

*Full Faith and Credit Clause* přikazuje státům uznávat právo ostatních států federace. Jak stanoví Čl. IV, oddíl I., „*veřejné akty, dokumenty a soudní rozsudky kteréhokoli státu se v ostatních státech těší plné důvěře a uznání.*“ Tato klauzule brání například tomu, aby soudem bylo žalobci odepřeno domoci se práva z nároku, který vznikl na základě zákona jiného státu, ale při aplikaci práva soudu by přiznán být nemohl.<sup>118</sup> Judikatura konstantně mezi „veřejné akty“ řadí i zákony ostatních sesterských států federace.

*Due Process Clause*, ustanovení zaručující spravedlivý proces, v podstatě zamezuje použít *lex fori* v případě, kdy by stát fóra neměl k případu žádný významný vztah.<sup>119</sup> Naopak pokud jsou kontakty státu fóra s případem tak význačné, že stát má zájem na aplikaci vlastního práva a taková aplikace by nebyla svévolná ani zásadně nespravedlivá, použití *lex fori* nebude v rozporu se zásadou spravedlivého procesu.<sup>120</sup> Rozhodnutí, zda aplikace určitého práva je nebo není spravedlivá, záleží především na tom, zda strany mohly očekávat, že by se na jeho jednání mohlo toto právo vztahovat. Pokud někdo učiní úkon, jehož důsledky se mohou projevit v jiném státě, může očekávat, že tento stát bude mít zájem na aplikaci vlastního práva.<sup>121</sup>

*Due Process* a *Full Faith nad Credit* se uplatní vždy, ať už se jedná o konflikty mezistátní či mezinárodní. *Privileges and Immunities* a *Equal Protection* zajišťují

<sup>117</sup> FREER, R.D., PERDUE, W.C.: *Civil procedure. Cases, Materials, and Questions*, s. 4.

<sup>118</sup> American Jurisprudence, Second Edition, § 1031.

<sup>119</sup> Home Insurance Co. v. Dick, 281 U.S. 397 (1930).

<sup>120</sup> Allstate Insurance co. v. Hague, 449 U.S. 302, 313 (1981).

<sup>121</sup> Young v. Masci, 289 U.S. 253, 258 (1933).

rovnost všech občanů USA<sup>122</sup>, proto se vztahují jen na případy s prvky ve více státech federace, kdy by soud aplikoval své právo a diskriminoval tím nerezidenty právě z toho důvodu, že nejsou rezidenty daného státu.<sup>123</sup> Tato ustanovení chrání jen fyzické osoby, obdobnou ochranu proti diskriminaci pro právnické osoby lze nalézt v *Commerce Clause*.<sup>124</sup>

### 6.3. Právo aplikovatelné na civilní delikty

Po úvodu pojednávajícím o vývoji mezinárodního práva soukromého v USA obecně, bych se ráda zaměřila na oblast, které je primárně věnována tato práce, tedy civilním deliktům (*torts*). Jako celé americké *conflict of laws* jsou i pravidla určující rozhodné právo u *torts* značně roztržité a neexistuje většinová shoda, i když převažuje Druhý Restatement, ke kterému se přiklání 24 států<sup>125</sup>. Symeon Symeonides rozdělil metodologii jednotlivých států do sedmi táborů<sup>126</sup>, i když sám upozorňuje, že tato kvalifikace není úplně pevná a některé státy by se dali zařadit do více skupin, budu z ní pro účel této práce vycházet.

#### 6.3.1. Tradiční přístup

Až do roku 1963 používaly všechny státy tradiční pravidlo z Prvního Restatementu *lex loci delicti*, založeném na doktríně *vested rights*, tedy že právní vztah se řídil právem místa deliktu, tedy místa, kde se stala poslední událost nutná ke vzniku odpovědnosti. Tím obvykle bývá místo, kde došlo k újmě. Výhodou tohoto pravidla je předvídatelnost, ta ovšem postrádá význam například u neúmyslných deliktů. Může se stát, že místo deliktu je čistě náhodné a nemá jinak žádnou souvislost ani s událostí ani se stranami sporu, nezohledňuje ani zájmy jiných států na rozhodnutí. Navíc je dost

---

<sup>122</sup>Ústava Spojených států amerických, Čl. 4, odst. 2 a 14. dodatek, odst. 1.

<sup>123</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 172.

<sup>124</sup> Ústava Spojených států amerických, Čl. 1, odst. 8, věta 3.; HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 174.

<sup>125</sup> SYMEONIDES, S.: *Choice of Law in the American Courts in 2010: Twenty-Fourth Annual Survey*, s. 331.

<sup>126</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 84.

těžké určit místo, kde došlo k újmě či poslední události nutné ke vzniku odpovědnosti, v případech kde újma je nehmotná. Obrat započal v průlomovém newyorském případě *Babcock v. Jackson*<sup>127</sup>, kdy soud rozhodl, že spor týkající se automobilové nehody dvou newyorských rezidentů v Kanadě se nebude řídit právem místa nehody, ale státu, kde mají obě strany domicil. Od tohoto okamžiku začaly soudy striktní *lex loci delicti* postupně opouštět a nahrazovat jinými teoriemi, které se začaly v akademické sféře objevovat již před rozhodnutím ve věci *Babcock*. Dodnes uznává pro *torts* tradiční doktrínu deset států (Alabama, Georgie, Kansas, Maryland, Nové Mexiko, Jižní Karolína, Virginie, Západní Virginie a Wyoming).<sup>128</sup>

Existují i situace, za kterých se použije jiné právo než právo státu deliktu. Výjimka veřejného pořádku vylučuje použití *lex loci delicti*, pokud by toto právo odporovalo veřejnému pořádku státu fóra.<sup>129</sup> Rozpor s veřejným pořádkem samozřejmě nenastává v situaci, když má druhý stát pouze jinou právní úpravu nebo záležitost neupravuje vůbec.<sup>130</sup>

### 6.3.2. Significant Contacts

*Significant contacts approach* užívaný v Indianě, Severní Dakotě a Portoriku<sup>131</sup> hledá stát s „významným spojením“, nazývá se taktéž „*grouping of contacts*“ nebo „*center of gravity*“. *Significant contacts* připomíná *the most significant relationship* z Druhého Restatementu, rozdíl je v tom, že tento přístup nezkoumá hodnoty a cíle, kterých se státy svými právními pravidly snaží dosáhnout a soustředí se to, který stát má s případem více kontaktů.<sup>132</sup>

---

<sup>127</sup> *Babcock v. Jackson*, 12 N.Y.2d 473.

<sup>128</sup> SYMEONIDES, S.: *Choice of Law in the American Courts in 2010: Twenty-Fourth Annual Survey*, American Comparative Law Journal. 2011, roč. 59, s. 331.

<sup>129</sup> *Erie Ins. Exchange v. Heffernan*, 399 Md. 598, 628 (2007).

<sup>130</sup> § 19, American Jurisprudence, Second Edition, Conflict of Laws.

<sup>131</sup> SYMEONIDES, S.: *Choice of Law in the American Courts in 2010: Twenty-Fourth Annual Survey*, American Comparative Law Journal. 2011, roč. 59, str. 331.

<sup>132</sup> HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 726.

### 6.3.3. Interest Analysis

Teorie spojená zejména s myšlením Brainerda Currieho. Státy, které ji uznávají, užijí právo státu, který má větší zájem na tom, aby bylo jeho právo aplikováno. Currie rozlišoval tzv. pravé a nepravé konflikty. Pokud by cizí stát buď neměl vůbec žádný zájem na rozhodnutí, nebo by cíl jeho úpravy byl obdobný tomu, jaký sleduje i domácí právo, jedná se o nepravý konflikt, který je zpravidla řešen aplikací domácího práva.<sup>133</sup> Naopak pokud by zde byl zájem cizího státu a zájem státu soudu nikoli, použilo by se cizí právo. V případě pravých konfliktů, kdy je zde oprávněný zájem více států, by dle Currieho stát neměl vážit důležitost zájmů jednotlivých států, ale jednoduše aplikovat *lex fori* (za předpokladu, že je jedním z těchto států). Stejně tak by se mělo právo místa soudu použít i v případě, že není zainteresován žádný stát. Zpochybňováno bylo především jeho přílišné favorizování *lex fori*<sup>134</sup>, zatímco jeho řešení nepravých konfliktů je považováno za velmi přínosné.<sup>135</sup> V současnosti ji uznávají pouze Kalifornie a District of Columbia (donesávka to byl i stát New Jersey, který ji však definitivně opustil v roce 2008 ve prospěch Druhého Restatementu<sup>136</sup>). Kalifornská verze zájmové analýzy na rozdíl od Currieho v případě pravých konfliktů neaplikuje *lex fori*, ale porovnává zájmy zainteresovaných států a užívá přístup *comparative impairment*, tedy že aplikuje právo státu, jehož zájem by byl nejvíce ohrožen, kdyby jeho právo použito nebylo.<sup>137</sup>

Tento přístup, kdy rozhodujícím kritériem pro určení rozhodného práva je zájem státu, je používán i v situacích, kdy jedním ze zainteresovaných států je stát vně Spojených států amerických.<sup>138</sup>

### 6.3.4. Lex Fori

---

<sup>133</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 726.

<sup>134</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 29.

<sup>135</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 29.

<sup>136</sup>P.V. v. Camp Jaycee, 197 N.J. 132.

<sup>137</sup>Např. Bernhard v. Harrah's Club, 16 Cal.3d 313, 319 (1976).

<sup>138</sup>Hurtado v. Superior Court, 11 Cal. 3D 574, 579 (1974).

Tento přístup je v podstatě variantou Currieho zájmové analýzy, je zde výslovně vyjádřena preference práva místa soudu jakožto ekonomičtější varianta, neboť soud nemusí věnovat prostředky a čas tomu, aby se seznámil s cizím právem.<sup>139</sup> Předpoklad aplikace domácího práva tedy platí, pokud není vyvrácen žádným racionálním důvodem, který by vedl k použití práva jiného.<sup>140</sup> *Lex fori* stále používají státy Kentucky a Michigan (a od roku 1996 do roku 2006 to byla i Nevada<sup>141</sup>).

### 6.3.5. Better Law (Leflar)

Určení „lepšího práva“ je jedno z pěti Leflarových *choice influencing considerations*, které se postupně v aplikaci soudů stalo vedoucím kritériem, ačkoli Leflar ho dával na roveň s ostatními čtyřmi. Co se civilních deliktů týká, zastává tento přístup pět států – New Hampshire, Minnesota, Wisconsin, Rhode Island a Arkansas.<sup>142</sup> Jak podotýká Symeonides, i tyto státy začaly *better law* kombinovat s dalšími přístupy<sup>143</sup>, protože samotný ponechává soudci až příliš velký manévrovací prostor a rozhodnutí, které pravidlo je „lepší“, může být značně subjektivní.

### 6.3.6. Druhý Restatement

Základní pravidlo pro *torts* obsahuje § 145, který stanoví, že práva a povinnosti stran z civilních deliktů se řídí právem státu, který má, s ohledem na konkrétní otázku, k události a stranám nejužší vztah (*the most significant relationship*) při zohlednění principů v § 6, o kterých již bylo psáno výše v části, kde je o Restatementu pojednáno obecně. Druhý odstavec § 145 demonstrativně vyjmenovává kontakty, které mají být

---

<sup>139</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 738.

<sup>140</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 738.

<sup>141</sup>Nevada opustila *lex loci delicti* v případě *Motenko v. MGM Dist., Inc.* (921 P.2d 933) a přijala *lex fori*, aby se ho o deset let později v *General Motors Corp. v. Eighth Judicial District* (122 Nev. 466) vzdala ve prospěch Druhého Restatementu.

<sup>142</sup>SYMEONIDES, S.: *Choice of Law in the American Courts in 2010: Twenty-Fourth Annual Survey*, s. 331.

<sup>143</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 758.

zohledněny při určování toho, který stát má k případu nejužší vztah, přičemž váha jednotlivých kontaktů je relativní podle jejich významu v konkrétním případě<sup>144</sup>:

- a) místo, kde došlo k újmě
- b) místo, kde došlo k jednání, které způsobilo újmu
- c) domicil, pobyt, státní příslušnost, sídlo a místo podnikání stran
- d) místo, kde je soustředěn vztah mezi stranami, pokud nějaký je

Dále v § 146 – 155 Restatementu u určitých deliktů (či skupin deliktů) stanoví hraniční ukazatele pro určení rozhodného práva, neplatí však absolutně a pokud by k věci měl na základě principů § 6 užší vztah jiný stát, použilo by se jeho právo. Jednotlivá ustanovení tedy spíše obsahují vyvratitelnou domněnku toho, který stát má nejužší vztah. Například § 146 říká, že u osobnostní újmy „*místní právo státu, kde k újmě došlo určuje práva a povinnosti stran, pokud, s ohledem na konkrétní záležitost, nemá nějaký jiný stát na základě principů v § 6 užší vztah k události a stranám, v tom případě se užije právo místní právo tohoto státu*“<sup>145</sup>. Výchozím hraničním určovatelem je tady tedy *lex loci delicti*, obdobně je tomu tak i u většiny ostatních deliktů, které Restatement zmiňuje. V § 156 – 173 jsou upraveny jednotlivé otázky, které se deliktů týkají, jako jsou například standard péče (*duty of care*), podmínky odpovědnosti nebo náhrada škody. Restatement ve většině případů odkazuje na § 145 s tím, že aplikovatelné právo bude obvykle právo místa, kde k újmě došlo, kromě imunity mezi rodinnými příslušníky, kde je jako právo, které bude nejčastěji v nejužším vztahu, uvedeno právo státu, kde mají strany domicil.<sup>146</sup>

### 6.3.7. Kombinované moderní metody

Do zbytkové kategorie států, které pro civilní delikty užívají nějakou kombinaci více metod, lze zařadit Havaj, Louisianu, Massachusetts, New York, Oregon a Pensylvánii.

---

<sup>144</sup>Restatement, Second, Conflict of Laws, § 145 odst. 2.

<sup>145</sup>Restatement, Second, Conflict of Laws, § 146.

<sup>146</sup>Restatement, Second, Conflict of Laws, § 169.

Stát New York byl prvním státem, který se odchýlil od tradičního *lex loci delicti* v již výše zmíněném případě *Babcock*. Tento případ připustil analýzu každé otázky zvlášť a připustil tzv. *dépeçage*, tedy štěpení práva, i když to bylo pouze v právně nezávazném odůvodnění, neboť v tomto případě nebylo takového štěpení třeba.<sup>147</sup> Rozsudek dále rozdělil normy na ty, které mají za účel regulovat pravidla chování (*conduct-regulation*) a ty, které mají za účel určit, kdo bude nést škodu (*loss-distribution*). V případech, kde jde o regulaci chování by mělo být určující právo místa, kde k deliktu došlo, zatímco v druhém případě by na aplikaci svého práva měl větší zájem stát společného bydliště stran (samozřejmě pokud se jedná o případ, kdy mají strany domicil ve stejném státě a k nehodě došlo ve státě jiném, tak jako tomu bylo v případě *Babcock*).

*Interest analysis* s Druhým Restatementem kombinuje Massachusetts, Oregon a Pensylvánie. Hawai aplikuje kombinaci *interest analysis* s Druhým Restatementem a Leflarovými *choice-influencing considerations*.

Zvláštním případem je Louisiana, která má díky své civilistické právní tradici mezinárodní právo soukromé kodifikované jakožto součást občanského zákoníku. Obecné kolizní pravidlo zní, že se vztah s mezinárodním prvkem bude řídit „právem státu, jehož zájmy by byly nejvíce poškozeny, kdyby jeho právo nebylo aplikováno“<sup>148</sup>, což připomíná sice kalifornský *comparative impairment approach*, ale nemělo by s ním být ztotožňováno.<sup>149</sup>

---

<sup>147</sup>Babcock v. Jackson, 12 N.Y.2d 483.

<sup>148</sup>Článek 3515 louisianského občanského zákoníku, La. Civ. Code, Art. 3515.

<sup>149</sup>SYMEONIDES, S.: *Louisiana's New Law of Choice of Law for Tort Conflicts : An Exegesis*, s. 691.

## 7. Rekodifikace práva soukromého v ČR

### 7.1. Návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém

V rámci rekodifikace občanského práva byl kromě návrhu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních společnostech a družstvech připraven i návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém. V květnu 2011 byl tento návrh schválený vládou, v listopadu ve 3. čtení i Poslaneckou sněmovnou a počítá s účinností od 1.1.2014.<sup>150</sup> Nový zákon je bezpochyby potřebný, současná úprava z roku 1963 je již zastaralá a je potřeba reagovat na změny, které nastaly po unifikaci kolizních norem na evropské úrovni.

Návrh zákona v § 2 výslovně stanoví přednost vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie. V návaznosti na to se pak návrh soustředí na úpravu právních vztahů, které nejsou upraveny těmito normami vyšší právní síly.

Návrh na rozdíl od nyní platného zákona výslovně zmiňuje nutně použitelné normy, kterých je třeba použít bez ohledu na to, kterým právní řádem se jinak právní poměry řídí. Toto odpovídá úpravě v nařízeních Řím I a Řím II, kde jsou v české jazykové mutaci nazvané „imperativní ustanovení“. Kromě aplikace domácích nutně použitelných ustanovení v § 3 upravuje návrh v § 25 i použití cizích nutně použitelných ustanovení. Nutně použitelné normy práva, které není v případě rozhodným, se však nepoužijí obligatorně, ale pouze na návrh účastníka a za podmínky, že práva a povinnosti o které jde, mají k takovému jinému právu dostatečně významný vztah a vzhledem k jejich povaze je to spravedlivé. Úprava výhrady veřejného pořádku v § 4 obdobná jako v platném zákoně či nařízení.

---

<sup>150</sup>Dostupný z www: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-mezinarodnim-pravu-soukromem/navrh-zakona.html>>, 6.11.2011.

Ustanovení § 21 odmítá přijímání zpětného a dalšího odkazu ve vztazích závazkového a pracovního práva, což odpovídá úpravně v nařízeních Řím I a Řím II, které přijetí zpětného a dalšího odkazu také vylučují.

Návrh dále do jednoho právního předpisu sjednocuje úpravu, která je nyní roztržštěná i v jiných zákonech. Obsahuje tedy úpravu vztahů rodinného práva, věcná práva, dědické právo, právo duševního vlastnictví, cenné papíry, závazková práva (včetně pracovního práva a poměru směnečných a šekových, u nichž jsou nyní kolizní normy součástí hmotné úpravy v zákoníku práce a zákoně směnečném a šekovém).

Z hlediska mimosmluvních závazkových vztahů zohledňuje návrh zákona existenci přímo aplikovatelných předpisů Evropské unie a upravuje pouze ty vztahy, které nejsou upraveny nařízením Řím II. Proto je mimosmluvním závazkovým vztahům věnován jediný paragraf týkající vztahů z ochrany osobnosti, neboť tato oblast je z působnosti nařízení vyloučena.<sup>151</sup>

Hraničním určovatelem pro mimosmluvní závazkové vztahy vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy je místo, kde k narušení došlo. Postižená osoba si může zvolit jiné právo a to buď právo státu, kde:

- a) má postižená osoba obvyklý pobyt nebo sídlo;
- b) má původce narušení obvyklý pobyt nebo sídlo;
- c) se dostavil výsledek narušujícího jednání, pokud to původce mohl předvídat.

Úniková doložka obsažená v § 24 odst. 1 umožňuje ve zcela výjimečných případech nepoužít právní řád, který by se jinak dle ostatních ustanovení měl aplikovat. Jedná se o situace, kdy by *„při náležitém odůvodněném uvážení souhrnu všech okolností věci a zejména důvodného očekávání účastníků ohledně použití jiného právního řádu by se jevilo nepřiměřené a odporující spravedlivému uspořádání vztahu účastníků“*. Místo něho se použije právo, které takovému uspořádání odpovídá, zároveň nesmí být dotčena práva jiných osob.

---

<sup>151</sup> § 1 odst. 2 písm. g) nařízení Řím II.

## 8. Problémy při určování rozhodného práva – vybrané otázky

### 8.1. Kvalifikační problém

Při řešení případů s mezinárodním prvkem se při určování, kterým právem se vztah bude řídit, setkáváme i s problémy vyplývajícími z toho, že každý právní řád má svá specifika a svou terminologii, která se může značně lišit. Obzvláště zjevné je toto v situaci, kdy vedle sebe stojí právní řády založené na kontinentálním a *common law* systému, jako je tomu právě v případě České republiky a Spojených států. U Spojených států k tomu navíc přistupuje paralelní existence federálního a státních právních řádů.

Z těchto důvodů může nastat problém už v samém počátku procesu určování rozhodného práva, kdy je třeba problém právně kvalifikovat a dotčené právní řády se neshodují na tom, pod jaký právní pojem řešenou otázku podřadit. Americká doktrína rozlišuje tři dílčí kvalifikační otázky a to zařazení případu v systému práva, výklad pojmů v hraničním určovateli a rozsah aplikace rozhodného práva (odlišení hmotného a procesního práva).<sup>152</sup>

V prvním bodě se jedná například o to, zda vztah bude řízen normami práva smluvního či mimosmluvního. V českém vnitrostátním hmotném právu se mezi odpovědnostními vztahy vzniklých ze smlouvy či mimosmluvně nečiní rozdíl, mezinárodní právo soukromé však již stanoví kolizní normy pro každý případ zvlášť. V americkém právu se jedná v podstatě o dvě právní odvětví, která jsou studována samostatně. Některé americké státy používají pro kontrakty a *torts* značně rozdílný metodologický přístup k určení rozhodného práva a tím i v obou situacích mohou rozhodovat jiné hraniční určovatele. Uvědomění si těchto rozdílů je významné zejména proto, že stejný závazek může jeden právní systém považovat za smluvní a druhý za mimosmluvní a pro každý z těchto druhů závazků může být rozhodné právo jiné země. Tak je tomu například u předmluvní odpovědnosti (*culpa in contrahendo*), která je v

---

<sup>152</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 123.

americkém právu zařazována po bok smluvních vztahů zatímco v evropském právu je upravena jako mimosmluvní závazek.

Restatement<sup>153</sup> v § 7 odst. 2 stanoví, že klasifikace a interpretace právních konceptů a pojmů mezinárodního práva soukromého má být prováděna podle práva státu soudu. Pokud hraniční určovatele odkazují na cizí právo, dle § 7 odst. 3 mají být koncepty a pojmy místního práva (čímž je myšleno rozhodné právo vyjma kolizních norem) interpretovány podle tohoto práva. V české teorii je řešení kvalifikačního problému viděno obdobně.<sup>154</sup> Co se výkladu pojmů používaných v hraničním určovateli týká, pro zachování jednotnosti výkladu kolizní normy, by se výklad měl provádět taktéž podle práva soudu.<sup>155</sup> Specifickým případem jsou nařízení Evropské unie obsahující kolizní normy, v tomto případě si nelze s výkladem pojmů pomoci národním hmotným právem, neboť právní řády jednotlivých členských států se mohou podstatně lišit. Pojmy obsažené v nařízení Řím II je proto třeba vykládat autonomně za pomoci preambule, důvodové zprávy, judikatury Soudního dvora Evropské Unie, případně jiných evropských předpisů.

Třetím bodem je rozsah aplikace určeného práva. Z tohoto práva se totiž použije jen hmotné právo a procesní aspekty se řídí právem místa soudu. V tomto ohledu je tedy důležité určit, která pravidla jsou hmotněprávního a která procesněprávního charakteru, což může být v různých právních řádech nahlíženo odlišně. Například promlčení je ve většině právních řádů včetně českého součástí hmotného práva, zatímco v americkém právu je toto spornou otázkou, přičemž zatím převažuje přístup, který zahrnuje promlčení do procesního práva. Promlčecí lhůty jsou stanoveny speciálním zákonem (*statute of limitations*), na který bylo tradičně pohlíženo jako na procesní normu a tudíž by se vždy řídilo *lex fori*. Původní verze Druhého Restatementu v § 142 stanovila, že pro promlčení je rozhodné právo fóra. Revize z roku 1988 při určení práva rozhodného pro to, zda žaloba může ustát námitku promlčení, odkazuje na obecné principy v § 6, zároveň však stanoví, že kromě výjimečných případů, kdy by zvláštní okolnosti případu

---

<sup>153</sup>Restatement (Second) of the Conflict of Laws.

<sup>154</sup>KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, s. 148.

<sup>155</sup>K českému viz Kučera kapitola 11, americké – Restatement § 7 odst. 2.

činily takovýto závěr nerozumným, soud použije vlastní úpravu s kratší promlčecí dobou. Pokud právo fóra stanoví delší promlčecí dobu, použije se tohoto práva, kromě případů, kdy by nárok byl promlčen podle práva státu, který má k případu užší vztah a zároveň by stát fóra neměl žádný významný zájem na tom, aby byl nárok uplatněn. Návrh této revize z roku 1986 dokonce počítal s tím, že by se určení rozhodného *statute of limitations* řídilo pravidlem *the most significant relationship*.<sup>156</sup> Některé státy přijaly *Uniform Conflict of Laws Limitations Act*, který úpravu promlčecí doby řadí do hmotného práva, což znamená, že úprava promlčení je součástí rozhodného práva zvoleného dle kolizních norem.<sup>157</sup>

## 8.2. Další a zpětný odkaz

Další problém týkající se rozsahu rozhodného práva spočívá v tom, zda se za předpokladu, že domácí kolizní normy odkážou na právo cizího státu, aplikuje toto cizí právo včetně kolizních norem, které jsou jeho součástí, nebo zda se aplikují pouze věcné normy. Může totiž nastat situace, že by cizí kolizní normy odkazovaly zpět k právu fóra (zpětný odkaz) či k právu třetího státu (další odkaz). V různých zemích se k tomuto problému staví odlišně. Někde je přijímán zpětný i další odkaz, někde je přijímán jen zpětný odkaz a další odkaz ne a některé státy nepřipouští ani jeden z nich. Jiné státy mohou stanovit, že odkazy přijímají jen v určitých oblastech. Co se týká české národní úpravy, ZMPS v § 35 stanoví, že „(M)á-li se podle ustanovení tohoto zákona použít právního řádu, jehož ustanovení odkazují zpět na právo české nebo dále na právo jiného státu, lze takový odkaz přijmout, odpovídá-li to rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu, o který jde.“ Dle názoru prof. Kučery by měl být zpětný a další odkaz přijímán v otázkách, které se týkají osoby, práva rodinného a dědického, naopak odmítá odkazy v právu závazkovém.<sup>158</sup> Toto řešení je obsaženo i návrhu nového ZMPS.<sup>159</sup> Evropská úprava zpětný a další odkaz vylučuje bez výjimek jak v Římské úmluvě z roku 1980, tak v obou nařízeních týkajících se rozhodného práva u

<sup>156</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 130.

<sup>157</sup>HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 130.

<sup>158</sup>KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, s. 164.

<sup>159</sup>§21 návrhu nového ZMPS.

závazkových vztahů.<sup>160</sup> Americké právo v určitých případech zpětný a další odkaz výslovně připouští, ale děje se tak jen velmi omezeně. Kolizní normy jiného státu se použijí za předpokladu, kdy cílem určité kolizní normy je, aby soud fóra dosáhl úplně stejného výsledku, jako v případě, kdy by se případ s totožnými fakty ocitl před soudem jiného státu.<sup>161</sup> Pokud se totiž z práva, na které domácí kolizní norma odkáže, použijí pouze pravidla věcného práva, výsledek bude takový, jako by se jednalo o případ bez mezinárodního prvku. Důvodem pro dosažení stejného rozhodnutí, jako by případ rozhodoval cizí soud, může být buď jasně převládající zájem druhého státu na tom, aby byl případ rozhodnut, tak jak by učinil on sám nebo pokud je zde naléhavá potřeba, aby všechny státy aplikovaly stejné právo (proto například v případě dědictví movitých věcí, soud aplikuje kolizní normy státu, kde měl zůstavitel v době smrti domicil).<sup>162</sup>

### 8.3. Výhrada veřejného pořádku

Může nastat situace, kdy kolizní norma odkáže na právo státu, jehož společenské poměry jsou zásadně odlišné a aplikace jeho norem by byla neakceptovatelná. Z tohoto důvodu existuje institut výhrady veřejného pořádku, který umožňuje ve výjimečných případech aplikaci takového práva odmítnout. V českém ZMPS je tato výhrada vyjádřena v § 36 formulací „*právního předpisu cizího státu nelze použít, pokud by se účinky tohoto použití přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat*“, z toho vyplývá, že se nejedná o hodnocení cizí právní normy, ale spíše o posuzování dopadů aplikace normy v konkrétním případě.<sup>163</sup> Zásady, na nichž je nutno bez výhrady trvat, rozhodně nejsou všechny kogentní normy, ale jen ty, které se týkají esenciálních státních a společenských zájmů a které jsou vyjádřeny především v ústavních normách.

---

<sup>160</sup>Nařízení Řím II. V čl. 24 stanoví: „*Použitím práva země určeným na základě tohoto nařízení se rozumí použití právních norem platných v této zemi, s výjimkou jejích norem mezinárodního práva soukromého.*“.

<sup>161</sup>*Restatement (Second) of the Conflict of Laws* § 8 odst. 2.

<sup>162</sup>*Restatement (Second) of the Conflict of Laws* § 8 odst. 2 komentář h.

<sup>163</sup>KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 2009, s. 195.

Nařízení Řím II v Čl. 26 stanoví, že „použití některého ustanovení práva kterékoli země určeného na základě tohoto nařízení může být odmítnuto pouze v případě, že by bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu“. Ani toto ustanovení nepřináší žádnou konkrétnější definici veřejného pořádku, je tomu tak záměrně z toho důvodu, že každý stát může mít jiné preference a bylo by složité stanovit společná kritéria.<sup>164</sup> Nicméně bod 32 preambule Nařízení Řím II připouští, že výhrada veřejného pořádku může být použita v situaci, kdy stát, jehož právo by mělo být použito, přiznává takovou náhradu škody, která by neměla kompenzační, ale trestající charakter (*punitive damages*). Tato výhrada však nebude použita a priori vždy, ale až po posouzení v konkrétním případě.<sup>165</sup>

Pokud je aplikace cizí normy z důvodu ochrany veřejného pořádku vyloučena, nastává otázka, co se použije místo ní. Ostatní ustanovení určeného práva, která veřejnému pořádku neodporují, mohou být použita. Někdy si vystačíme pouze s tím, že neakceptovatelné pravidlo prostě nepoužijeme, často však nastane situace, kdy vyloučené pravidlo musí být nahrazené jiným. Česká doktrína neposkytuje jednoznačnou odpověď na to, jak situaci vyřešit. Může se použít tuzemského práva, pokud však bude tuzemské právo natolik odlišné od cizího rozhodného práva, že by dosazení tuzemské normy do případu, kde se jinak aplikuje právo cizí, působilo problémy, prof. Kučera navrhuje adaptaci<sup>166</sup> (tedy metody používané k odstranění nesrovnalostí v případě, kdy jednotlivé otázky v jednom případě jsou řešeny různými právními řády).

Evropská úprava se zdá být nakloněna tomu, aby mezera po vyloučeném ustanovení byla zaplněna domácím právem. Alespoň tak lze usuzovat z důvodové zprávy k Nařízení Řím II: „*nástroj výhrady veřejného pořádku umožňuje soudu vyloučit*

---

<sup>164</sup>Evropský parlament v prvním čtení navrhl zahrnout příklady situací, kdy by došlo k porušení veřejného pořádku, ale Komise toto odmítla.

<sup>165</sup>Původní návrh nařízení obsahoval v čl. 24, že aplikace práva, které by přiznávalo nekompenzační náhradu škody, jako jsou *punitive damages*, by měla být vždy posouzena jakožto odporující veřejnému pořádku. Toto bylo zamítnuto a zmínka o *punitive damages* se v méně striktní formě přesunula právě do bodu 32 Preambule.

<sup>166</sup>KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, s. 197.

*normu cizího práva určenou kolizní normou a nahradit jí lex fori tam, kde by aplikace cizího práva odporovala veřejnému pořádku fóra*<sup>167</sup> Opět platí, že ostatní použitelná pravidla cizího práva budou aplikována.

Americké právo rozlišuje situace, kdy bude žaloba úplně zamítnuta na základě toho, že samotný žalobní důvod odporuje veřejnému pořádku státu soudu, a situace, kdy bude pouze odmítnuta aplikace ustanovení cizího práva. První variantu upravuje Restatement v § 90. V druhém případě, kdy by ustanovení cizího rozhodného práva odporovalo veřejnému pořádku, soud buď použije *lex fori* nebo žalobu zamítne, pokud nemá k případu žádný vztah.<sup>168</sup> Rozpor s veřejným pořádkem státu soudu může nastat zejména v případech, kdy stát používá tradiční teritoriální metodu určení rozhodného práva podle místa deliktu. Moderní metody, kde mezi kritéria pro výběr použitelného práva patří i veřejný pořádek, způsobí, že právo, které by mu odporovalo, by vůbec nebylo zvoleno jakožto rozhodné právo. Veřejný pořádek je i zde definován úzce a výhrada bude použita pouze ve výjimečných situacích.

---

<sup>167</sup>Překlad vlastní, důvodová zpráva COM(2003) 427 final, str. 28; dostupná z www: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0427:FIN:EN:PDF>>, 4.9.2011.

<sup>168</sup>HAY, P., BORCHERS, P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*, s. 144.

## Závěr

Práce v úvodní části přináší přehled o hmotněprávní úpravě občanskoprávních deliktů v obou státech. Zatímco české občanské právo řeší všechny druhy protiprávního chování stejně a vychází tak z koncepce jednotného deliktu, americké právo vytvořilo systém jednotlivých individualizovaných deliktů ve formě, v jaké z českého práva známe správní delikty či trestné činy.

Hlavní díl této práce je pak věnován určení rozhodného práva. Do českého mezinárodního práva soukromého vnáší mírnou nepřehlednost evropská úprava, která učinila většinu ustanovení vnitrostátního práva, která upravují mimosmluvní závazkové vztahy, obsoletními. Změnu však lze očekávat s rekodifikací soukromého práva a nabytím platnosti nového zákona o mezinárodním právu soukromém, který již s evropskými nařízeními počítá a upravuje pouze oblasti, které nejsou v nařízeních obsaženy. Unifikace kolizních norem v rámci Evropské unie je jistě krok správným směrem. S větším propojováním Evropy přichází i větší množství situací, kdy má právní vztah vazbu na více států. Jednotná úprava tak zabrání fenoménu zvanému *forum shopping*, tedy když si za situace, kdy je dána příslušnost více zemí, žalobce účelově vybírá zemi, jejíž kolizní pravidla určí právní řád pro něho nejvýhodnější.

Unifikace kolizních norem v Evropské unii rozhodně nemá svůj vzor ve Spojených státech, které jsou sice federací, ale kolizní úprava je výhradně v kompetenci jednotlivých států a představa, že by se tato oblast měla v dohledné době přesunout do kompetence federální, se jeví velmi nepravděpodobnou. Realističtější by bylo vytvoření vzorového zákona (*uniform code*), ani ten však nezajistí jednotnost, neboť jeho přijetí je na čistě dobrovolné bázi. Na přehlednosti nepřidává ani to, že přístupy k výběru rozhodného práva jsou v téměř všech státech obsaženy jen v soudních precedencích. Restatement, který z těchto precedentů vyvozuje určitá obecná pravidla, není právně závazný, pokud se pro jeho aplikaci soudy svým rozhodnutím nevysloví. V případě Druhého Restatementu to však není ani nadpoloviční většina států.

Celková podoba moderního mezinárodního práva soukromého ve Spojených státech odpovídá tradici *common law* systému. Jednotlivé doktríny stanovují spíše přístup a návod k tomu, jak má soudce rozhodnout, a faktory, která má při rozhodování zohledňovat, než přesně stanovená kolizní pravidla, jako je tomu v právu českém a evropském. Americký systém se vyznačuje mnohem větší flexibilitou a volností soudcovského rozhodování. Před tzv. revolucí v právu konfliktů v 60. letech minulého století, kdy platila rigidní pravidla pro určení rozhodného práva, si bylo kolizní právo amerických a evropských států podobnější. Evropa však také postupně rozvolňuje striktní pravidla použitím různých výjimek a únikových klauzulí, i když tento vývoj nepředstavuje tak radikální proměnu, jakou prošlo konfliktní právo americké. V evropské legislativě je stále znát důraz na zajištění právní jistoty. Z pohledu druhé strany Atlantiku se může zdát, že nařízení Řím II nepřineslo žádný výrazný krok vpřed, je však třeba pamatovat na to, že cílem bylo spíše nalezení kompromisu mezi rozdílnými úpravami v jednotlivých členských státech a vytvoření společných pravidel než vznik nějaké nové revoluční úpravy.

Dalším krokem, který by měl následovat, je také sjednocení hmotného práva v oblastní mimosmluvních závazků. V akademické rovině se na společném evropském začalo pracovat dávno, Principy evropského deliktního práva vypracované Evropskou skupinou pro deliktní právo byly představeny v roce 2005. Otázkou zůstává, kdy a zda vůbec bude hmotné deliktní právo sjednoceno, vzhledem k faktu, že na konci roku 2011 má Evropská unie více starosti spíše s ekonomickou situací a společnou měnou než sjednocováním soukromého práva.

## Seznam použité literatury

### Monografie

BEST, A., BARNES, D.W.: *Basic Tort Law: Cases, Statutes, and Problems*. New York: Aspen Publishers, 2003

DICKINSON, A. *The Rome II regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. 1. vydání. Oxford : Oxford University Press, 2008

FREER, R.D., PERDUE, W.C.: *Civil procedure. Cases, Materials, and Questions*. Cincinnati: Anderson Publishing Co., 1996, s. 4.

GERVEN, W., LEVER, J., LAROUCHE, P.: *Tort Law*. Oxford, Portland: Hart Publishing, 2000

HAY, P., BORCHERS P. J., SYMEONIDES, S.: *Conflict of Laws*. St. Paul, MN: Thomson West, 2004

KUČERA, Zdeněk: *Mezinárodní právo soukromé*, 7. vydání. Brno – Plzeň: Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009

PLENDER, R.; WILDERSPIN, M. *The European Private International Law of Obligations*. 3. vydání. London : Sweet & Maxwell : Thomson Reuters, 2009

STORY, J.: *Commentaries on The Conflict of Laws*, 1834

SYMEONIDES, S.: *The American Choice-of-law revolution: past, present and future*. Leiden ; Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2006

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluvers, 2009

ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*, 10. vydání. Praha: Beck, 2006

ŠTEFANKOVÁ, N., LYSINA, P. A kol. *Medzinárodné právo súkromné*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2011

### Články

BĚLOHLÁVEK, A.: *Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích.*, Právník, 2006, č.5

COOK, W. W.: *The Logical and Legal Bases of the Conflict of Laws*, Yale Law Journal. 1923 – 1924, roč. 33, s. 457 (33 Yale L.J. 457)

DOBIÁŠ, P.: *Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody*, Právní fórum. 2010, č.10

LEFLAR, R.A.: *Conflicts Law: More on Choice-Influencing Considerations*, California Law Review. 1966, roč. 54, s. 1584 (54 Cal. L. Rev. 1584)

PAUL, Joel R.: *The Isolation of Private International Law*, Wisconsin International Law Journal. 1988-1989, roč. 7, s. 155 (7 Wis. Int'l L.J. 155)

SYMEONIDES, S.: *Choice of Law in the American Courts in 2010: Twenty-Fourth Annual Survey*, The American Journal of Comparative Law. 2011, roč. 59, s. 303 (59 Am. J. Comp. L. 303)

SYMEONIDES, S.: *Louisiana's New Law of Choice of Law for Tort Conflicts : An Exegesis*. Tulane Law Review. 1992, roč. 66, s. 677 (66 Tul. L. Rev. 677 )

SYMEONIDES, S.: *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*, The American Journal of Comparative Law. 2008, roč. 56 (56 Am. J. Comp. L. 173)

### **Právní předpisy**

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o právu použitelném pro dopravní nehody č. 130/1976 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Vídeňské úmluvě o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody a Společnému protokolu týkajícímu se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy č. 133/1994 Sb.

Louisianský občanský zákoník, La. Civ. Code, Art. 3515

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

Důvodová zpráva k nařízení Řím II, COM(2003) 427

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)

Směrnice 85/374/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, která byla novelizována směrnicí 1999/34/ES

Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu

### **Americká judikatura**

Allstate Insurance co. v. Hague, 449 U.S. 302 (1981)

Babcock v. Jackson, 12 N.Y.2d 473

Bernhard v. Harrah's Club, 16 Cal.3d 313, 319 (1976)

Erie Ins. Exchange v. Heffernan 399 Md. 598 (2007)

General Motors Corp. v. Eighth Judicial District, 122 Nev. 466

Home Insurance Co. v. Dick, 281 U.S. 397 (1930)

Hurtado v. Superior Court, 11 Cal. 3D 574, 579 (1974)

Motenko v. MGM Dist., Inc. , 921 P.2d 933

P.V. v. Camp Jaycee, 197 N.J. 132

Young v. Masci, 289 U.S. 253 (1933)

### **Evropská judikatura**

*DFDS Torline v SEKO*, C-18/02

Rozsudek ESD ze dne 23.11.1996, spojené věci č. C-369/96 a C-376/96 (*Arblade*)

### **Internetové zdroje**

Oficiální portál Evropské Unie dostupný z www:

<[http://europa.eu/legislation\\_summaries/justice\\_freedom\\_security/judicial\\_cooperation\\_in\\_civil\\_matters/116027\\_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/116027_en.htm)>, 26.9.2011

Důvodová zpráva k nařízení Řím II dostupná z www: <[http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga\\_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type\\_doc=COMfinal&an\\_doc=2003&nu\\_doc=0427](http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type_doc=COMfinal&an_doc=2003&nu_doc=0427)>, 5.10.2011

Zpráva Mezinárodního sdružení na ochranu průmyslového vlastnictví dostupná o vztahu mezi ochrannými známkami a zeměpisnými označeními a označeními původu z www: <<https://www.aippi.org/download/committees/191/SR191English.pdf>>, 8.12.2011

Pozměňovací návrh Evropského parlamentu k nařízení Řím II dostupný z www: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2005-0284>>, 8.12.2011

Výkladová zpráva k Haagské úmluvě o právu použitelném pro dopravní nehody dostupný z www: <<http://www.hcch.net/upload/expl19e.pdf>>, 8.12.2011

Návrh nového zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním dostupný z www: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-mezinarodnim-pravu-soukromem/navrh-zakona.html>>, 6.11.2011

Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku dostupná z www: <[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni\\_navrh\\_obcanskeho\\_zakoniku\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf)>, 26.11.2011

## **Ostatní**

*Restatement (First) of Conflict of Laws*

*American Jurisprudence*, Second Edition

*A Consise Restatement of Torts*. St. Paul, MN: American Law Institute Publishers, 2000.

## Abstrakt v českém jazyce

Cílem této práce je porovnat určení práva aplikovatelného na mimosmluvní závazky v České republice a Spojených státech amerických. Na začátku poskytují krátký přehled o mezinárodním právu soukromém obecně a poté o hmotném právu civilních deliktů v České republice a USA a dále o budoucích změnách v novém občanském zákoníku, který by měl platit od roku 2014.

Pátá kapitola se zabývá právem aplikovatelným na mimosmluvní závazky v České republice. Na prvním místě je zákon (zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním), ale většina jeho ustanovení byla nahrazena nařízením Řím II, které sjednocuje mezinárodní právo soukromé v rámci států EU. Obecné pravidlo pro právo aplikovatelné na mimosmluvní závazkové vztahy vzniklé z civilních deliktů je dle nařízení *lex loci delicti* (právo země, kde vznikla škoda). Řím II dále stanoví speciální pravidla pro odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, nekalou soutěž, škodu na životním prostředí atd. V České republice se nařízení neaplikuje na dopravní nehody, protože Česká republika je stranou Haagské úmluvy o právu aplikovatelném na dopravní nehody.

Šestá kapitola se soustřeďuje na právo aplikovatelné na civilní delikty v USA. První podkapitola se věnuje vývoji amerického mezinárodního práva soukromého obecně, včetně procesu opouštění rigidních pravidel ve prospěch více flexibilních přístupů a krátkého přestavení moderních metod. Po uvedení právních pramenů amerického mezinárodního práva soukromého popisují sedm různých metod určení rozhodného práva tak, jak je zaznamenal Symeonides. Každý stát má své vlastní mezinárodní právo soukromé a není metoda určení práva, která by výrazně převažovala, i když skoro polovina států se u civilních deliktů řídí podle Druhého Restatementu.

Kapitola sedmá se vrací zpět k českému právu a informuje o budoucích změnách v novém zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním, které by měl být v účinnosti od ledna 2014. Nový zákon se zabývá pouze oblastmi, které nejsou obsaženy

v nařízení Řím II. Z oblasti mimosmluvních závazkových vztahů se zaměřuje na narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy.

V poslední kapitole jsem vybrala některé problémy určování rozhodného práva, se kterými se setkáváme v obou systémech - kvalifikace, další a zpětný odkaz a výhrada veřejného pořádku.

## English Summary

The aim of this thesis is to compare the determination of law applicable to non-contractual obligations in the Czech Republic and the United States of America. In the beginning I provide a brief overview of the international private law in general and then the substantial law of torts in both Czech Republic and the USA and the prospective changes in the new Civil Code which should be applicable from 2014.

The fifth chapter concerns with the law applicable to non-contractual obligations in the Czech Republic. In the first place there is a statute (Private International Law Act), but the majority of its provisions were overruled by the Rome II regulation, which unifies the private international law of the EU states. According to the regulation, general rule for the law applicable to non-contractual obligation arising out of torts is *lex loci delicti* (the law of the country in which the damage occurs). Rome II then provides special rules for product liability, unfair competition, environmental damage, etc. In the Czech Republic the regulation does not apply to traffic accidents because the Czech Republic is a contracting state to Hague Convention on the Law Applicable to Traffic Accidents.

The sixth chapter focuses on the law applicable to torts in the USA. The first subchapter deals with the development of US conflict law in general, including the process of abandoning rigid rules in favour of more flexible approaches and a short introduction of modern methods. After mentioning legal sources of the conflict law in US, I describe seven different methods of determination of the law applicable to torts in the way how they were set down by Symeonides. Each state has its own private i and there is no choice of law method that would prevail, even though almost half of the states follow the Restatement (Second) of Conflict of Laws in torts.

Chapter Seven goes back to Czech law and informs about the future changes in the new Private International Law Act which should be in application from January

2014. The new act deals only with areas that are not included in the Rome II regulation. Concerning the non-contractual obligations, it focuses on invasion of privacy and personal rights including defamation.

In the last chapter I picked some problems of choice of law that we face in both systems – the characterisation, renvoi and public policy exception.

Klíčová slova: mezinárodní právo soukromé, mimosmluvní závazkové vztahy, rozhodné právo

Key words: private international law, conflict of laws, non-contractual obligations, choice of law